

Подолання труднощів засвоєння та використання граматики

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ТРОФИМЕНКО ЛЮДМИЛА

ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І
ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН
УКРАЇНИ

УДК 376-056.36(075.8)

Друкується за рішенням вченої ради Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України
(протокол № 8 від 26. 06. 2025 р.).

Рецензенти:

Т. М. Швалюк – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри логопедії та психології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

О. В. Воробей – директор Інклюзивно-ресурсного центру №10 Шевченківського району м. Києва.

Трофименко Л.І.

Подолання труднощів засвоєння та використання граматики: навчальний посібник. – Київ, 2025. – 158 с.

Навчальний посібник «Подолання труднощів засвоєння та використання граматики» розроблено для молодших школярів з особливими освітніми потребами. Методична основа посібника базується на основі започаткованої в українській логопедії психолінгвосинергетичної технології виявлення особливостей мовленнєвого розвитку та подолання освітніх труднощів, що можуть виникати в учнів під час оволодіння усним та писемним видом мовленнєвої діяльності (у граматичній ланці). У посібнику враховано специфічні особливості мовленнєвого розвитку учнів, закономірності оволодіння ними мовою на практичному та теоретичному рівні та засвоєння знань про мову у системі лінгвістичних понять.

Посібник містить навчальні та практичні завдання і вправи, спрямовані на розвиток граматичної системи мови, подолання прогалин та труднощів її засвоєння, корекцію граматичної дисграфії, дизорфографії, дислексії.

Зміст посібника є адаптивним до різних освітніх потреб учнів як з особливими мовленнєвими потребами, так і для всіх молодших школярів, які потребують додаткової підтримки у вивченні граматики, що дозволяє використовувати його як в умовах шкільного простору, так і в індивідуальній роботі вдома.

Посібник рекомендовано учням 1-4 класів спеціальних та загальноосвітніх закладів, вчителям-логопедам, вчителям початкових класів, фахівцям інклюзивно-ресурсних центрів, батькам дітей з особливими освітніми потребами, здобувачам вищої освіти відповідного фаху.

ISBN 978-617-8531-50-8

© Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025
© Трофименко Л.І., 2025

ЗМІСТ

Вступне слово.....	3
Розділ 1.....	5
Розділ 2.....	10
Розділ 3.....	26
Розділ 4.....	48
Розділ 5.....	66
Розділ 6.....	70
Розділ 7.....	136
Розділ 8.....	147
Література.....	155

ВСТУПНЕ СЛОВО

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!

Вітаю тебе! Ти тримаєш у руках незвичайний посібник. Це твій помічник і друг, який допоможе краще розуміти значення слова, утворювати нові слова, правильно будувати речення, розбирати склад слова, позбутися помилок при написанні слів.

Разом ми навчимося:

- правильно змінювати слова;
- ставити запитання до слів;
- складати граматично правильні речення;
- знаходити та змінювати іменники, дієслова, прикметники, прислівники та інші частини мови.

У цьому посібнику ти знайдеш:

- малюнки, таблиці, ігрові завдання, які допоможуть краще зрозуміти граматику і виконувати цікаві завдання;
- вправи, які потрібно виконати самостійно;
- короткі тексти, де ховаються важливі слова або частини слів;
- завдання для самоперевірки — ти знатимеш, як багато вже вмієш!

Не хвилюйся, якщо щось буде складно. Поступово, разом із вчителем-логопедом, мамою або татом ти зможеш виконувати всі завдання.

Найголовніше — уважно дивись, слухай, читай і пробуй сам!

Я вірю, що ти — наполегливий і сильний! Цей посібник — твій ключик до розвиненого мовлення та впевненого спілкування.

Бажаю успіхів і цікавих відкриттів! Вперед до нових знань!

Твій помічник у світі граматики.

ШАНОВНІ ДОРΟΣЛІ — вчителі-логопеди, вчителі початкових класів, фахівці інклюзивно-ресурсних центрів, батьки дітей!

Перед вами навчальний посібник, створений для учнів 1–4 класів, які мають з тієї чи іншої причини труднощі в оволодінні граматичним компонентом мовлення. Мета цього посібника — допомогти дитині не просто засвоїти граматичні знання, правила, а й навчитися розуміти і використовувати їх у реальному самостійному мовленні, поступово, послідовно й усвідомлено

оволодівати граматичними категоріями української мови, використовуючи доступні форми роботи, зрозумілі пояснення, малюнки, вправи, підказки та іншу візуальну допомогу.

Мовлення дитини — це процес, що розвивається крок за кроком. Ваша доброзичлива підтримка, терпеливе ставлення, спільна радість від успіху — усе це сприятиме впевненості дитини у спілкуванні та грамотному мовленні.

У цьому виданні ви знайдете:

- спеціально підібрані вправи та завдання з різними рівнями складності з урахуванням вікових та мовленнєвих особливостей дітей;
- візуальні матеріали, які полегшують розуміння граматичних категорій;
- ігрові завдання для мотивації та залучення дитини до навчання;
- зразки правильного мовлення та орієнтири для самоперевірки.

Посібник може використовуватися:

- як засіб самостійної роботи учня — у класі, вдома або в позаурочний час;
- у супроводі вчителя-логопеда, учителя початкових класів, батьків чи асистента дитини.

Усі завдання укладені так, щоб дитина могла:

- виконувати їх у доступному темпі;
- бачити зразок виконання;
- отримувати зворотний зв'язок через систему самоперевірки;
- працювати із задоволенням і відчуттям власного поступу.

Як дорослі можуть допомогти:

- уважно ознайомитися із завданням і переконатися, що дитина правильно зрозуміла, що саме потрібно зробити;
- якщо дитина не може дати відповідь — не виправляти одразу, а поставити навідне запитання, дати приклад, запропонувати звернутися до малюнка або зразка;
- за потреби читати завдання уголос, допомагати орієнтуватися на сторінці (особливо дітям із труднощами читання або зорового сприймання);
- дайте час подумати. Не поспішайте виправляти, важливо, щоб дитина навчилася чути і розуміти себе;
- хвалити дитину за старанність і заохочувати робити навіть маленькі кроки вперед. Це мотивує більше, ніж будь-яке пояснення.

Навчання з таким посібником — це не контроль, а спільна подорож у світ граматики, що відкриває можливості краще говорити, розуміти слова, речення, тексти, писати й спілкуватися.

Розділ 1

ПРАКТИЧНЕ ВИДІЛЕННЯ СЛІВ, РЕЧЕНЬ З ПОТОКУ МОВЛЕННЯ.

1. *Подивись* уважно на букви, заплющ очі і постарайся їх запам'ятати. Повтори букви, які ти запам'ятав/запам'ятала.

Т	Ж	К	М	С	Ц
---	---	---	---	---	---

2. *Назви* цифри, заплющ очі і постарайся їх запам'ятати. Повтори цифри, які ти запам'ятав/запам'ятала.

6	3	7	5	1
---	---	---	---	---

3. *Розглянь* картинки, заплющ очі, запам'ятай. *Назви* предмети, які ти запам'ятав/запам'ятала.

4. Розглянь картинки, заплющ очі, запам'ятай. Назви дії, які ти запам'ятав/запам'ятала. Хто що робив/робить?

5. Прочитай слова, заплющ очі і постарайся їх запам'ятати. Спробуй повторити.

ШКОЛА	СЕСТРА	КАВУН	ОЗЕРО	ГОЛОВА
-------	--------	-------	-------	--------

6. **СЛУХАЙ.** *Попрацюй з дорослим.* Послухай уважно ряд слів. Запам'ятай і назви лише ті, що є назвами тварин.

Кіт, будинок, лисиця, машина, заєць, дерево.

7. **СЛУХАЙ.** *Попрацюй з дорослим.* Послухай речення. Чи повне воно, чи ні? Якого слова не вистачає? Додай це слово. Допиши самостійно або його допише дорослий.

Ускладнене завдання. Прочитай неповне речення. Запам'ятай його і повтори, додавши пропущене слово. Тобі допоможуть картинки.

На небі світить _____ (що?)

У саду навесні зацвіли _____ (що?)

Двір охороняє великий _____ (хто?)

Літаком керує сміливий _____ (хто?)

8. СЛУХАЙ. *Попрацюй з дорослим.* Послухай слова. Запам'ятай і повтори їх у тому самому порядку.

Сонце, хмара, дощ, веселка.

Книга, зошит, ручка, парта, олівець.

Човен, весло, море, рибалка, вудка, гачок.

9. Розглянь картинки. Запам'ятай порядок, назви, що зображено на кожній картинці. Під кожною картинкою постав відповідну цифру. Повтори без підказки і розкажи, що було спочатку, а що потім.

10. Запам'ятай таблицю з ілюстраціями протягом 10–15 секунд. Назви усі картинки, потім повтори і вкажи ті, що зустрічаються двічі. Познач їх ✓

Розділ 2

ПРИВЕРТАННЯ УВАГИ ДО ГРАМАТИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ МОВЛЕННЯ

1. Прочитай речення.

Навесні на деревах набухають бруньки.

Усно дай відповідь на запитання.

- Що набухає на деревах?
- Бруньки що роблять?
- Коли набухають бруньки?
- На чому набухають бруньки?

2. Прочитай речення.

Дівчинка їде на самокаті.

Усно дай відповідь на запитання.

- Про кого говориться в реченні?
- Що говориться про дівчинку?

3. Попрацюй з дорослим.

•Розглянь картинки. Прочитай речення до картинки. Дай відповідь на запитання.

Завдання різної складності.

1. Дати усно правильну відповідь.

2. Записати правильну відповідь.

	– Хлопчик їсть ложку. – Ложка їсть хлопчика. – Чи таке можливо? – Як правильно? _____ _____
---	---

	– Дівчинка підмітає віник. – Дівчинку підмітає віник. – Можливо таке? – Як правильно? _____ _____
--	---

4. Прочитай речення. Біля правильної відповіді постав ☒

- ☐ Хлопчик несе відро.
- ☐ Хлопчика несе відро.
- ☐ Дорога їде по машині.
- ☐ Машина їде по дорозі.

5. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання.

Дівчинку ловить метелик. Метелик ловить дівчинку.	Це одне і те ж саме? Напиши відповідь: так, ні. _____
---	--

6. Зміни слова в реченні так, щоб вийшла правильна відповідь. Запиши.

7. Прочитай речення. Намалюй між картинками відповідну стрілочку.

Так

Або так

Лінійка показує олівець.

Лінійку показує олівець.

8. Прочитай речення. Постав ☒ біля правильної відповіді.

1. Хлопчик доганяє дівчинку.

☐

Хто біжить попереду? Дівчинка.

☐

Хто біжить позаду? Дівчинка

☐

Хто біжить попереду? Хлопчик.

☐

Хто позаду? Хлопчик.

Прочитай речення. Запиши правильну відповідь.

2. Дівчинка доганяє хлопчика.

Хто біжить попереду? _____

Хто біжить позаду? _____

9. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання, запиши.

Дерево зламане сильним вітром.

Що зламане? _____

Що зламало дерево? _____

Що зробив вітер? _____

10. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання. Запиши.

Тато сильніший за сина.

Хто слабкий? _____

Хто сильний? _____

11. Прочитай речення та відповіді на запитання.

Залізний паркан вище дерев'яного.

Біля правильної відповіді постав ☒

☐ Залізний паркан низький.

☐ Залізний паркан високий.

☐ Дерев'яний паркан високий.

☐ Дерев'яний паркан низький.

12. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання.

Зелене яблуко смачніше за
червоне.

Яке яблуко смачніше?

Напиши відповідь.

13. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання. Запиши.

Собака більший за кошеня.

Хто великий? _____

Хто маленький? _____

14. Прочитай словосполучення і речення. Дай відповідь на запитання. Запиши.

Бабусин онук.

Хто старший? _____

Хто молодший? _____

— Діти пішли на вулицю після того, як закінчився дощ.

Що було спочатку, що було потім?

— Спочатку я розмалюю квітку, а потім намалюю квітку.

Чи правильно це?

Прочитай речення. Чи правильні вони? Виправ помилки, дай правильну відповідь.

— ... одягла теплу шапку.

— Цвях забиває молоток.

— Восени з дерев опадає

— Мама ... обід.

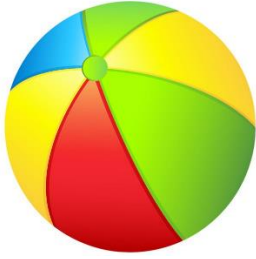
- Тато з собакою пішли
- Таня сидить на стільці.
- Хлопчик ... олівцем.

ЧИСЛОВІ ФОРМИ

15. Розглянь картинки. Покажи (назви, що це).

Ускладнене завдання. Підпиши картинки.

16. Назви картинки по порядку за номерами.

Ускладнене завдання. Підпиши картинки. Підкресли слова, що означають одну тварину (в однині) однією рисою, слова, що означають декілька або багато тварин (в множині) – двома рисками.

1 їжаки

2 ведмідь

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

17. *Зміни* слова в однині на слова в множині. Запиши. Прочитай, вимов чітко останній звук в словах у множині, підкресли відповідну букву.

однина (один)	множина (багато)

море	
стілець	
ложка	
сукня	
вухо	
огірок	

18. Біля кожного правильного підпису картинок постав значок V

гриб

гриби

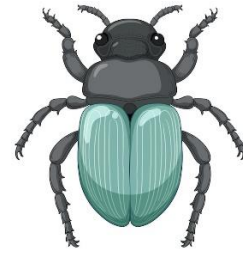
КОТИ

кіт

жук

жуки

стіл

столи

лосі

лось

19. Покажи (назви), де глибоке озеро, де глибокі озера.

Ускладнене завдання: напиши ці слова під картинками.

20. Покази (назв́), де співає, де співають.

Ускладнене завдання: напиши ці слова під картинками.

21. Покази (назв́), де летить, а де летять.

Ускладнене завдання: напиши ці слова під картинками.

22. Зміни і запиши словосполучення за зразком.

З р а з о к: Дощ іде. Дощі ідуть.

Дерево росте.

Дерева _____

—

Літак летить.

Літаки _____

Машина їде.

Запиши, що означають ці вирази:

Човен пливе _____

Хмарка пливе _____

Пісня пливе _____

Машини _____ Що вони всі роблять?

РОДОВІ ЗНАЧЕННЯ

23. Покажи (назví), що червоне, червона, червоний? (квітка, м'яч, відро).

Ускладнене завдання: напиши підкреслені слова під відповідними картинками.

Про що ще можна сказати: червона, червоне, червоний? Добери слова і запиши нижче. Наприклад, сумка, пальто, олівець.

Червона _____

Червоне _____

Червоний _____

24. Покажи, що (де) зелене, що (де) зелені.

Ускладнене завдання: напиши підкреслені слова під відповідними картинками.

Про що ще можна сказати: зелена, зелене, зелений? Добери слова усно
Наприклад, дерево, олівець, кофта.

УЗГОДЖЕННЯ СЛІВ

25. Покажи (назви), де круглий хліб, де круглі хліби.

Ускладнене завдання: напиши ці слова під картинками.

26. Покажи (назви), де біла сніжинка, де білі сніжинки.

Ускладнене завдання: напиши ці слова під картинками.

27. *Допиши* закінчення в словах.

син... ваза

далек... країна

перш... сніг

цікав... книга

кисл... лимон

червон... губи

сувор... батько

глибок... море

велик... палець

чорн... очі

тепл... хліб

козин... молоко

добр... мати

солон... озеро

28. *Утвори* словосполучення за зразком. Запиши. Підкресли закінчення в словах.

З р а з о к: яблуко зелене – яблука зелені.

груша

жовта_____

лимон

кислий_____

слива

синя_____

абрикос

солодкий_____

персик
круглий _____

29. Добери і допиши слова у відповідну клітинку.

добра	добрий	добре	добрі
широка	широкий	широке	широкі

30. Про кого це, про хлопчика, чи про дівчинку? Знайшов, знайшла.

Ускладнене завдання: напиши підкреслені слова під відповідними картинками.

31. Відгадай і назви предмети за їх ознаками. Запиши слова-відгадки.

Струнка, зелена, колюча _____

Легкий, маленький, гарний _____

Руда, прудка, пухнаста _____

Червона, спіла, солодка _____

Яскраве, тепле, жовте _____

32. Назви і підпиши картинки.

З р а з о к (мама – дитинча): зайчиха – зайченя. Порівняй, як звучать слова.

Розділ 3

БУДОВА СЛОВА ОСНОВА. ЗАКІНЧЕННЯ

1. Познач значком ☒ правильне твердження.

- ☐ Основа – це частина слова без закінчення.
- ☐ Слово може не мати закінчення.
- ☐ Слово може складатися тільки з основи.
- ☐ Щоб знайти закінчення, треба не змінювати слово.
- ☐ Закінчення – це змінна частина слова.
- ☐ Закінчення ніколи не змінюється.
- ☐ Закінчення служать для зв'язку слів у реченні.

2. Пригадай, як позначаються основа і закінчення.

Намалюй у віконцях їх позначки.

основа

закінчення

3. Познач основу і закінчення у словах. Зверни увагу на частину слова, яка змінюється.

КНИГА, КНИГИ, КНИГУ, КНИГОЮ, КНИЗІ.

4. *Порівняй* слова. Познач в них основу, закінчення.

хліб – хлібом

вовк – вовки

дощ – дощі

перо – пера

5. *Склади* словосполучення, розкривши дужки. Запиши словосполучення, познач у змінених словах закінчення.

З р а з о к: веселі́ піснí.

Веселий (пісні, слово, хвилинка); (у третьому, вийшов, пишався) клас.

6. *Прочитай* вірш. У виділених словах познач основу, закінчення. Яка в цих словах спільна частина?

Білий **сніг**, рихлий **сніг**

Прилипає нам до ніг.

Зліпим бабу **снігову**,

Розмалюєм, як живу.

А замерзнуть рученята,

Будем **снігом** розтирати!

Ганна Світлична

ПРИГАДАЙ

ОСНОВА – ЦЕ ЧАСТИНА СЛОВА БЕЗ ЗАКІНЧЕННЯ

КОРІНЬ СЛОВА

7. Познач значком ☐ правильне твердження.

- ☐ Спільна частина споріднених слів називається коренем.
- ☐ Корінь – головна частина слова.
- ☐ Корінь позначається □
- ☐ Щоб визначити корінь слова, треба змінити слово.
- ☐ У корені міститься значення слова.
- ☐ Корінь – змінна частина слова.
- ☐ Споріднені слова називаються ще спільнокореневими.
- ☐ Корінь позначається ^

8. Познач корінь у словах. Підкресли слова, які не є спорідненими.

Ліс, лісник.

Весло, веселий.

Земля, земелька.

Білка, білий.

Гніздо, гніздування.

9. Прочитай і подумай, де слова однакові за значенням, а де – різні, але мають спільний корінь (споріднені).

Запиши: спочатку споріднені слова (1), потім – з однаковим значенням (2).
Казати, співати, говорити, казка, співець, балакати, співучий, заспів,
розмовляти, пісняр, розказувати, співак.

1. _____

2. _____

10. З'єднай корінь з відповідним словом різним кольором. Познач в словах корінь.

 -НОС-

Сніжок

сильний

сніговий

носити

 -СИЛ-

сила

заніс

сніжити

 -СНІГ-

несила

переносити

СПІЛЬНОКОРЕНЕВІ СЛОВА

11. Зміни слова за зразком. Запиши. Чи є підкреслені слова спорідненими? Познач спільну частину. Яка частина слова надала йому ласкавого забарвлення? Познач її.

З р а з о к: тепла шапка – тепла шапочка.

довга гілка – _____

чорна галка _____

глибока тарілка – _____

12. Прочитай слова. Визнач послідовність слів, які означають збільшення: від найменшого до найбільшого. У кружечках напиши відповідні цифри (від 1 до 4). Познач в словах спільну частину значком Чи знаєш ти, як вона називається?

ручечка

ручка

рука

ручище

13. Зміни слово так, щоб у нього з'явилося 2 склади, потім 3 склади.

Запиши слова, познач в них корінь. Чи є ці слова спільнокореневими?

З р а з о к: гриб – грибок – грибний.

дощ _____

лист _____

кущ _____

пень _____

14. Прочитай слова, об'єднай їх в три групи. Запиши. Як називаються слова кожної групи? Чому?

Листя, вітерець, пташиний, земля, листочок, землянка, вітрище, земляк, пташка, земелька, листячко, вітер, птах.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

15. *Відгадай* слово за поданою характеристикою. Запиши це слово.

- Слово відповідає на запитання **ЩО?** Спільнокореневе з ним – вишневий.

- Слово відповідає на запитання **ХТО?** Спільнокореневе з ним – шахта.

- Слово відповідає на запитання **ЯКА?** Спільнокореневе з ним – червень.

- Слово відповідає на запитання **ЯКИЙ?** Спільнокореневе з ним – малюк.

- Слово відповідає на запитання **ЩО ЗРОБИВ?** Спільнокореневе з ним – біг.

16. *Добери* споріднені слова за зразком. Запиши. Які слова означають колір предмета?

З р а з о к: чорний – чорніти – чорнота.

зелений _____

білий _____

синій _____

мілкий _____

17. Утвори і запиши спільнокореневі слова до поданих слів. Познач в них корінь.

сад → маленький сад _____
→ працівник саду _____
→ квіти в саду _____
→ ділянка біля саду _____

тигр → вона (мама) _____
→ воно (маля) _____
→ шкіра (у тигра) _____

18. Заповни таблицю, використовуючи споріднені слова.

що?	який?	що робити?
світло		
		хворіти
гра		
	морозний	
		ГОЛОСИТИ

19. *Добери* спочатку до кожного слова синоніми (1), а потім спільнокореневі слова (2).

З р а з о к: Дорога. 1. Шлях, путь.

2. Доріжка, дорожній, подорожник.

Сміх 1. _____

2. _____

Високий 1. _____

2. _____

Робити 1. _____

2. _____

20. *Прочитай* текст. Підкресли спільнокореневі слова.

Лікування

Хворий прийшов у лікарню до лікаря. Лікар оглянув його і виписав ліки. Через кілька днів хворий одужав.

Запиши відповіді на запитання:

- Куди прийшов хворий? _____
- До кого прийшов хворий? _____
- Що виписав лікар хворому? _____

21. Прочитай речення, допиши пропущені слова. Познач в них корінь. Скористайся словничком.

На вогонь летить маленький _____.

Сонце, місяць, зірки – це наш великий _____.

У кімнаті раптом стало _____.

Взимку сонце мало _____.

На столі стояв _____.

Словничок: світильник, світло, світлячок, світить, всесвіт.

22. Прочитай текст. Допиши пропущені слова з коренем –сніг(ж)-. Познач корінь у споріднених словах. Скористайся словничком, змінюючи слова в потрібній по змісту формі.

Зима

Прийшла зима. Насипав білий пухнастий _____.

Дерева вкрились _____ шапками після _____.

На вулицю вибігли діти. Вони будуть грати в _____ і ліпити _____.

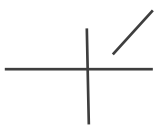
Школярі зробили для дітей _____ фортецю. Усі радіють _____ місту.

Словничок: снігопад, снігова, сніговик, сніг, снігові, засніжене, сніжки.

НЕНАГОЛОШЕНІ *е, и*

23. Прочитай слова уголос, виділяючи наголошений склад. Запиши слова у два стовпчики під відповідними схемами.

Земля, землі, димар, димний, листок, листя, вечір, вечерея, зима, зимно, верба, верби, сестра, сестри.

24. Допиши у словах пропущені букви. Постав наголос. Зверни увагу на перше слово. Як це слово допоможе тобі визначитись з пропущеною буквою? Зроби висновок про наголос у словах.

Шéпіт, ш ... поче, ш ... потіти, ш ... птун.

Дим, д ... міти, д ... мовий, д ... мок, д ... мар.

Чёрвень, ч ... рвоний, ч ... рвоніти, ч ... рвоненький.

Зéлень, з ... леніти, з ... лений, з ... лененький.

25. Добери перевірні слова за зразком, встав пропущену букву *е* чи *и*. Постав у словах наголос.

Один – багато. Село – села.

р ... бро _____

м ... жа _____

оз ... ро _____

кр ... ло _____

з ... мля _____

з ... рно _____

26. Прочитай. Добери з довідки потрібні слова, допиши.

1. Дівчина співала _____ пісню.

2. Шумить _____ кукурудза.

3. Вітерець _____ обдуває.

Д о в і д к а: весняний, зелена, тихенько, весела.

27. Склади і запиши речення зі слів кожного рядка. Підкресли слова з ненаголошеними *е, и*. Добери і запиши перевірні слова.

1. Книжок, у, цікавих, багато, бібліотеці.

2. Річка, біля, глибока, протікає, села.

3. Вербиченька, над, схилилася, водою.

ОМОНІМІЧНІ КОРЕНІ

28. *Знайди* на картинках міст, місток, місто, місточок. Підпиши їх.

Які слова між собою є спільнокореневими, а яке слово ні? Підкресли його.

29. *Добери* з поданих слів і запиши спільнокореневі слова. Познач корінь.

Лисиця, лисіти, залисина, лисячий, лисеня, полісів, лисина, лисичка.

Лис

Лисий

Гірський, горювати, пригорок, горище, горечко, горянка, підгір'я, горечко.

Гора

Горе

30. Прочитай слова кожного рядка. Яке слово зайве? Чому? Підкресли його.

Малювати, малюнок, малий, намальований.

Син, синок, синій, синівський.

Висіти, висівки, високо, висячий.

Сирість, сирник, сирий, відсиріти.

Літає, полетів, залетів, літо.

Лист, листочок, листяний, листуватися.

Милий, милуватися, мильний, миленький.

ПРЕФІКС

31. Допиши пропущені слова.

Префікс – це _____ частина слова, яка стоїть
_____ коренем і служить для утворення
_____ слів.

32. Прочитай.

Лісові звірі прийшли в гості до ведмедя. Хто ж як добирався? Можеш скористатися словами з довідки. Добери до цих слів назви тварин.

Запиши. Познач префікс у словах.

Прийшов _____

Прилетів _____

Прибіг _____

Приповзла _____

Прискакав _____

Припливла _____

Д о в і д к а: змія, лось, качка, вовк, заєць, орел.

Як гості поверталися додому?

Утвори слова з протилежним значенням. Скористайся префіксами. Запиши.

Прийшов _____ (пі)

Прилетів _____ (від)

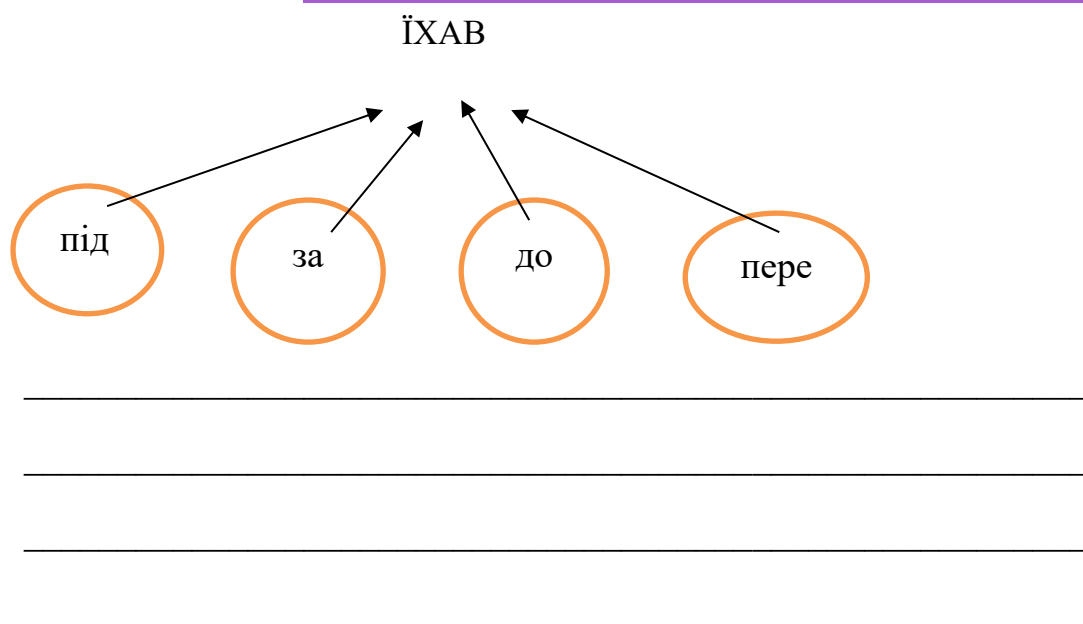
Прибіг _____ (по)

Приповзла _____ (від)

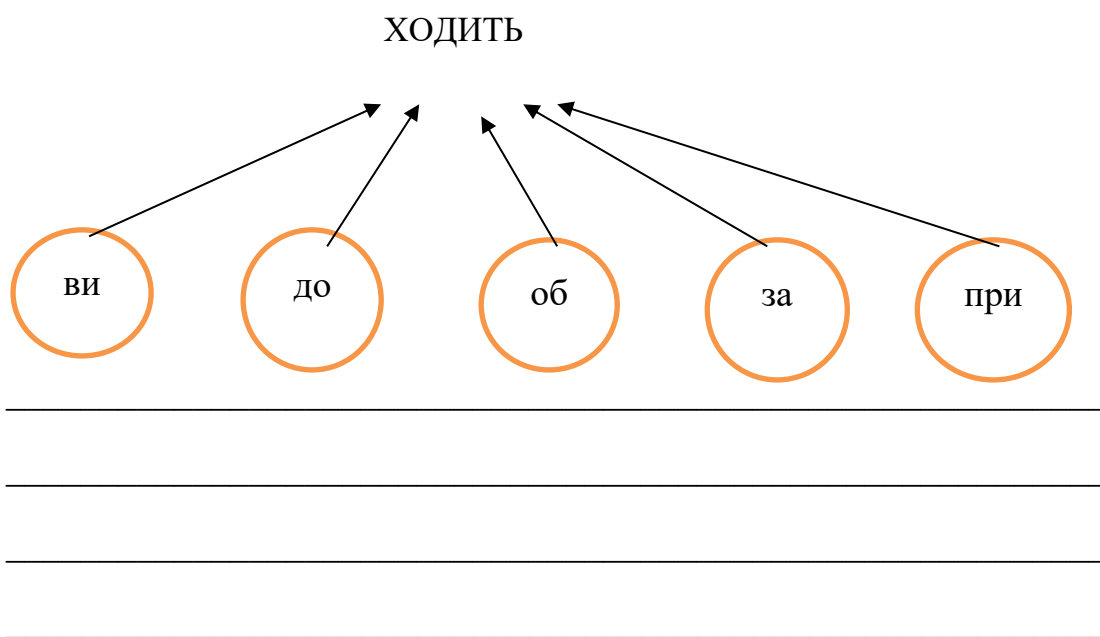
Прискакав _____ (по)

Припливла _____ (від)

33. Утвори слова. Запиши їх. Познач префікси **П**, за допомогою яких утворено ці слова. В якому слові ти використаєш апостроф?

34. Утвори слова. Запиши. Познач префікси **П**, за допомогою яких утворено ці слова.

35. Утвори словосполучення. Встав пропущений префікс. Познач префікс **П**.

	Машина _____їхала на міст. Мама _____ставила квіти у вазу. Діти _____співали веселу пісню. Птахи _____летіли у вирій.
--	--

36. Утвори словосполучення. Запиши. Познач префікс **П**.

З р а з о к: календар на столі – настільний календар.

човен під водою _____

готель при дорозі _____

годинник на руці _____

поля без краю _____

СУФІКС

37. *Допиши* пропущені слова.

Суфікс – це частина слова, яка стоїть між _____ і _____ і _____ служить для _____ утворення _____ слів.

38. *Розглянь* малюнки, підпиши їх.

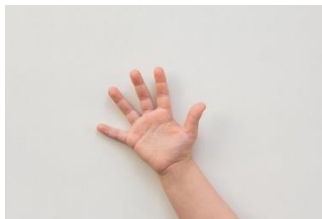
З р а з о к: ведмідь, ведмедик, ведмедище.

39. Від поданих слів утвори нові слова без суфікса

З р а з о к: дубок – дуб.

листок – _____

шапочка – _____

ключик – _____

замочок – _____

дівчинка – _____

озерце – _____

хлібниця – _____

40. Утвори слова за зразком. Запиши.

Зразок: + ок = грибок

 + ик = _____

 + к = _____

 + ечк = _____

 + чик = _____

41. Відгадай слова-назви професій. Запиши, познач суфікс $\wedge$.

а) корінь лік —, суфікс — ар.

б) корінь спів —, суфікс — ак.

в) корінь мал —, суфікс — яр.

г) корінь вантаж —, суфікс — ник.

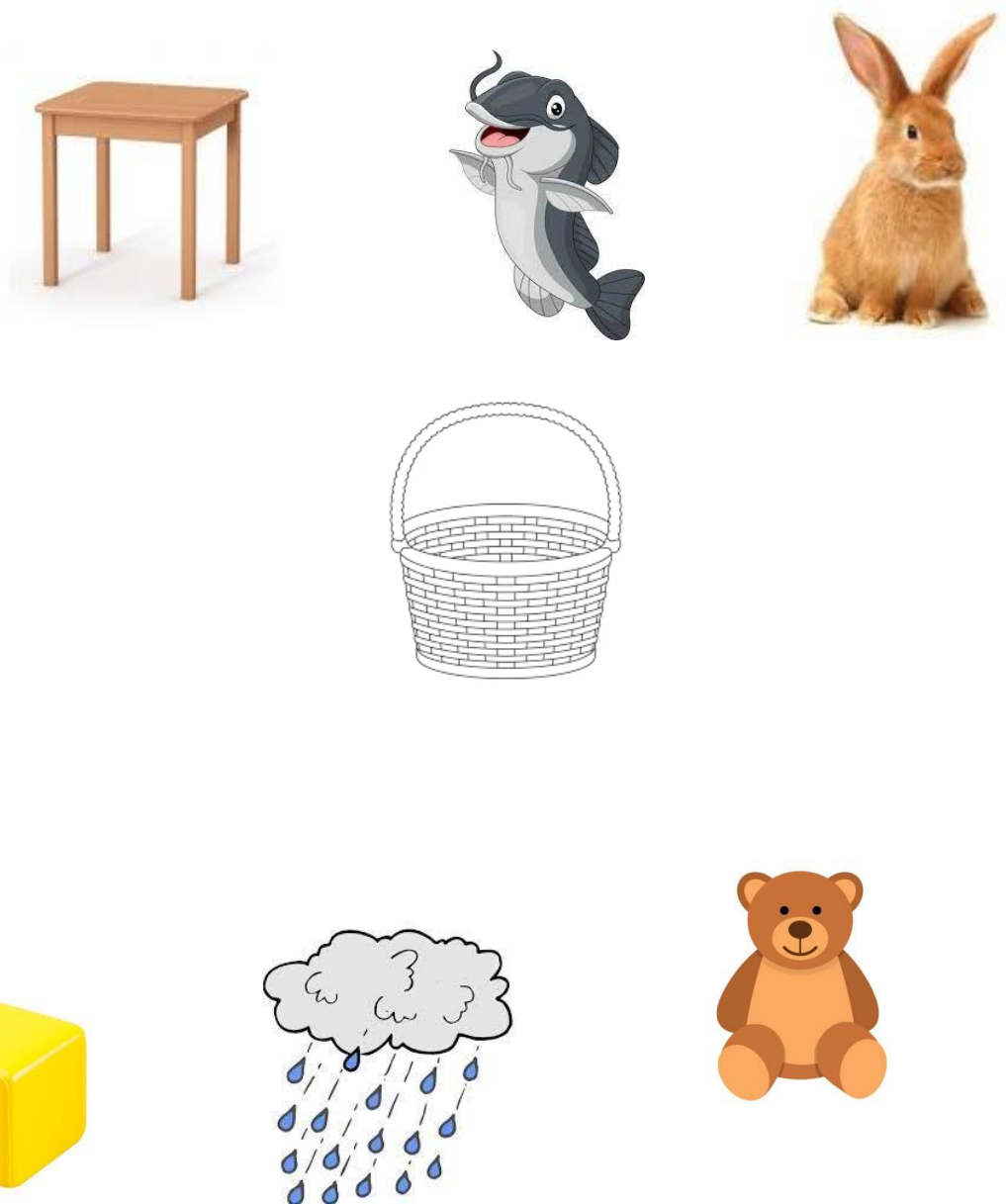
42. Побудуй слова. Запиши. Зверни увагу на велику букву в словах. Про що вона тобі підказує?

літ	Пере	ий	н

На	а	н	стіль

к	Колис	а

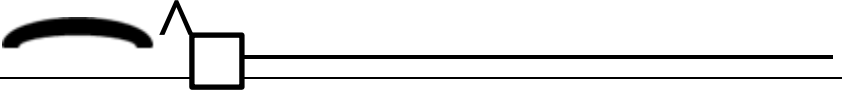
43. Збери в кошик слова, які мають суфікс **–ик**. З'єднай стрілочками.

44. Утвори слова з коренем **ліс** відповідно до схем. Запиши. Познач корінь, суфікс, закінчення, префікс. Скористайся словничком. Чи є ці слова спільнокореновими?

Словничок. лісовик, лісничий, лісок, проліски, лісистий.

--	--

ЗАПАМ'ЯТАЙ

графічне позначення	яку частину слова позначає
	основа
	корінь
	суфікс
	префікс
	закінчення

З ЯКИХ ЧАСТИН СКЛАДАЄТЬСЯ СЛОВО?

ПІДКРЕСЛИ НЕОБХІДНЕ

корінь прийменник суфікс дієслово
закінчення основа префікс іменник

Розділ 4

СЛОВОТВІР

СУФІКС

1. Прочитай слова. Визнач, де доросла тварина, а де дитинча.

а) лисиця – лисеня

вівця – ягня

вовчиця – вовчєня

собака – цуценя

гуска – гусеня

корова – тєля

кінь – лоша

свиня – порося

б) зебра, мавпеня, білка, ведмідь, зебрєня, мавпа, білченя, ведмежа.

Зверни увагу: в яких словах назви малят не збігаються з назвою дорослої тварини?

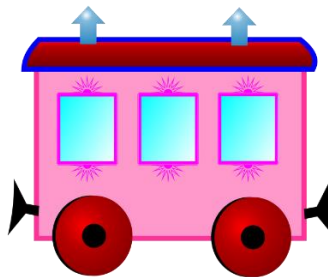
2. Розглянь картинки.

а) покажи і назви предмети у такій послідовності:

помідор, помідорчик, вагон, вагончик, диван, диванчик.

б) покажи і назви предмети у такій послідовності:

вагончик, помідор, диван, помідорчик, вагон, диванчик.

Визнач, який предмет означає кожне слово – великий чи маленький.

Яка спільна частина слова додалася до слів, які означають маленькі предмети?
Підкресли її у словах.

Прочитай слова. Чи однаково вони вимовляються пари слів? В чому різниця?

3. Підкресли спільну частину у парі слів однією рисою, двома рисками частину слова, яка додалася.

а) ліс – лісок

сир – сирок

лист – листок

пень – пеньок

сад – садок

голос – голосок

гриб – грибок

голуб – голубок

б) шафа – шафка

береза – берізка

хмара – хмарка

рука – ручка

в) зірка – зірочка

ложка – ложечка

морда – мордочка

чашка – чашечка

коса – косичка

вода – водичка

Як називається частина слова, яка надає слову нового значення і стоїть після кореня? Якого значення надає в цих словах спільна частина?

4. Прочитай слова.

картопля – картоплина

цибуля – цибулина

квасоля – квасолина

солома – соломина

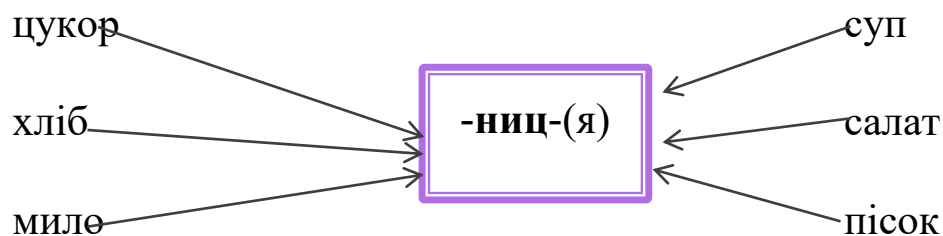
виноград – виноградина

горох – горошина

Чи однаково вони вимовляються? Ці слова схожі чи ні? Чим вони схожі? У чому різниця?

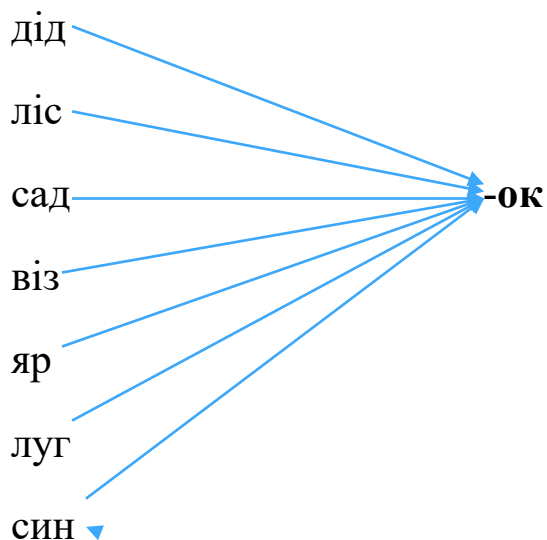
5. *Склади* самостійно слова із суфіксом **-ниц-**. Запиши.

З р а з о к: цукерка – цукерниця.

6. *Утвори* слова, запиши, познач частину **-ок-**. Якого значення надає словам ця частина? У якому слові змінюється приголосний в корені?

З р а з о к: ЛИСТ – ЛИСТОК.

7. Утвори назву соку за зразком. Запиши. Підкресли спільну частину в утворених словах.

З р а з о к: із манго – манговий.

Із апельсинів – _____

Із слив – _____

Із абрикосів – _____

Із персиків _____

Із _____ гранатів

Із ананасів _____

8. Яке варення? Скористайся такими частинами для утворення слів: *-ич-*, *-ев-*, *-н-*.

яблуко – _____

лимон – _____

груша _____

вишня _____

полуниця _____

суниця _____

алича _____

9. З чого зроблений одяг, який він? Утвори назву одягу, запиши. Зверни увагу на слово *ляна*.

шапка з шерсті – _____

кофта з бавовни – _____

плаття з шовку – _____

шуба з хутра – _____

сорочка	з	льону	—	
рукавички	зі	шкіри		

10. З'єднай схожі між собою слова. На яке запитання відповідають слова у лівій колонці? На яке запитання відповідають слова у правій колонці? Підкресли в словах правої колонки спільну частину. Чи знаєш ти, як вона називається?

засць	оленячий
лисиця	свинячий
свиня	гусячий
вовк	козячий
кабан	оленячий
гусак	заячий
олень	лисячий
коза	кабанячий

11. Утвори нові слова від слів: продавати, ніч, малий, чуб, хмара, вода, вітер, папір, нога, риба, хліб за допомогою поданих суфіксів.

Затиши утворені слова біля відповідного суфікса. Слів може бути декілька. Зверни увагу: з одним і тим же словом можна утворити слова з різними суфіксами, і різні слова з одним і тим же суфіксом. Підкресли в слові суфікс. Якого значення надали суфікси новим словам?

Наприклад: синець, синенький; водний, водичка, водиченька;
ручний, рученька, ручище.

-ець

-еньк-

-н-

-чик-

-к-

-оньк-

-ич-

12. Прочитай пари слів. Чи однакове мають звучання та значення слова в кожній парі слів?

гриб – грибок

озеро – озерце

гніздо – гніздечко

хата – хатинка

річка – річечка

вода – водичка

Познач в кожному слові суфікс ^, який вносить інше значення.

13. Із поданих слів утвори нові слова із суфіксами -ар, -яр, -ист, -іст, -аль.

З р а з о к: аптека – аптекар.

Міркуй так: слово *аптекар* утворилося від слова *аптека*. Суфікс *-ар*.

Аптека – місце, де виготовляють і продають ліки. Аптекар – людина, яка працює в аптеці і видає (продає) ліки.

коса

школа

гітара

футбол _____

скрипка

шахта _____

квітник _____

трактор

шахи _____

перука

14. Яке значення вносять в утворені слова суфікси? Які із слів означають людей за їх діяльністю, а які – предмети?

15. Додай до кожного слова частину слова, яку треба скласти з букв у дужках. Запиши утворені слова. Підкресли спільну частину в словах.

Міркуй так: лапа – велика, а лапка маленька.

лапа – лап (к) а _____

яблуня – яблунь (к) а _____

шуба – шуб (к) а _____

книга – книж (к) а _____

клумба – клумб (о, ч, к) а _____

лампа – ламп (о, ч, к) а _____

тумба – тумб (о, ч, к) а _____

чашка – чаш (е, ч, к) а _____

16. Утвори слова за допомогою суфіксів -к-, -ень-, -ц-, -оньк-, -ик-. Запиши.

ніч _____

калина _____

рот _____

діти _____

дерево _____

17. Прочитай вірш. Встав у слова пропущені суфікси –ечк-, -оч-, -ець-, -ок-, -чик-, -ов-, -к-.

Сниться зай _____ ку весна, А сніж _____ летить, летить,

Сон _____ о, ліс _____, Зай _____ а вкриває.

І город _____, і сад _____, Мов над ним тут сніг _____ а

І смачний лист _____. Хат _____ а виростає.

Катерина Перелісна

18. Запиши слова з суфіксами:

а) *назви предмети, вказавши на їх невеличкий розмір:*

син – _____

береза – _____

хата – _____

вухо – _____

літак — _____

книга — _____

б) *назви* предмети, вказавши на їхній великий розмір:

вітер — _____

ніс — _____

мороз — _____

нога — _____

ріка — _____

19. Утвори від іменників дієслова за допомогою суфіксів **–ати (-яти), -ити, -ува. Запиши.**

З р а з о к: прибирання — прибирати.

Міркуй так: слово прибирання відповідає на запитання «що?» Від цього слова можна утворити слово, яке відповідає на запитання «що робити?» — прибирати.

друг _____

сніданок _____

крик _____

зима _____

вечеря _____

ходіння _____

пакування _____

стук _____

20. Утвори від прикметників дієслова за допомогою суфікса **–іти.**

З р а з о к: жовтий – жовтіти

Міркуй так: слово жовтий відповідає на запитання «який?» Від цього слова слово можна утворити слово, яке відповідає на запитання «що робити?» – жовтіти.

червоний _____

молодий _____

чорний _____

старий _____

зелений _____

синій _____

добрий _____

мудрий _____

21. *Продовж* ряд слів.

сніжок, листок _____

диванчик, перчик _____

лисеня, мишеня _____

ручка, ніжка _____

сонечко, віконечко _____

Підпиши картинки.

З р а з о к: мавпа – мавпяча

Чия мордочка?

22. Утвори назву вітра за порами року та частинами доби. Запиши.
Використовуй суфікси **-н-**, **-ов-**, **-ян-**.

осінь

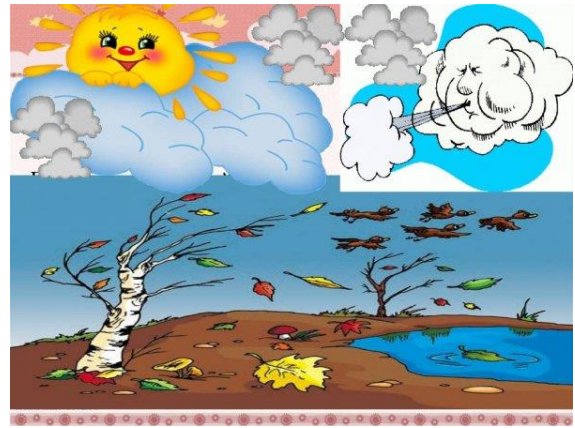
зима

весна

літо

ранок

день

вечір

ніч

**ЧИ ЗНАЄШ ТИ, ЯК НАЗИВАЄТЬСЯ ЧАСТИНА
СЛОВА, ЯКА СТОІТЬ ПІСЛЯ КОРЕНЯ І НАДАЄ
СЛОВУ НОВОГО ЗНАЧЕННЯ? НАПИШИ ТУТ**

ПРЕФІКС

23. Прочитай пари слів.

будує – забудує

сіє – засіє

клеїти – приклеїти

шити – пришити

пливе – допливе

будує – добудує

лікує – вилікує

везе – вивезе

писав – переписав

казати – переказати

шити – розшити

казати – розказати

Порівняй, чи однаково вони вимовляються?

Підкресли спільну частину у словах однією рисою, двома рисками частини слова, які відрізняються.

24. Склади і запиши слова за допомогою префіксів.

РОЗ	нести	
	мова	
	писка	
	сада	
	казати	
без	хмарний	
	водний	
	соння	
	коштовно	
	робіття	

25. Утвори за допомогою префіксів слова з поданими коренями. Познач $\neg$ префікси.

З р а з о к: вар – заварка, наварити, доварити.

Сад –	
Ход –	
Йти –	
Нес –	
Чит –	

Фарб – _____

26. Додай до поданих слів префікс, запиши утворені слова. Чи є утворені слова спільнокореневими? Познач корінь.

бігас	носить
при-	
за-	
ви-	
до-	
в-	
пере-	

27. Встав у слова пропущені префікси **за-, ви-, з-, на-, роз-, від-, в-**. Познач їх. Зверни увагу на вживання апострофа.

___пливти від берега

___їхати з гори

___писати в блокнот

___ходити зі школи

___їхати в місто

___різати хліб

___нести з кімнати

___писати листа

28. Допиши в реченні необхідні префікси. Познач їх.

Рибалка ...біг до човна.

(під-, від-)

Собака ... ліз з будки.

(ви-, в-)

Машина ...їхала по вулиці.

(до-, по-)

Школярі ...йшли до класу.

(ви-, за-)

29. *Виправ* помилки у виділених словах. Запиши поряд правильний варіант виділеного слова.

1. Метелик **відлетів** у кімнату. _____

2. Машини **наїхали** через міст. _____

3. До берега **відчалив** корабель. _____

4. Літак **долетів** за хмари. _____

5. Тато **виніс** у кімнату книги. _____

6. Автобус **заїхав** до зупинки. _____

ЧИ ЗНАЄШ ТИ?

ДОПИШИ ПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ.

ПЕРЕД БУКВАМИ, ЩО ПОЗНАЧАЮТЬ ГЛУХІ ПРИГОЛОСНІ:

К, П, Т, Ф, Х ЗАВЖДИ ПИШЕТЬСЯ ПРЕФІКС _____

ПЕРЕД УСІМА ІНШИМИ ПРИГОЛОСНИМИ — ПРЕФІКС _____

30. *Допиши* слова з префіксами з- або с-. Добери правильний варіант і прочитай речення.

1. (з/с)біг – Я швидко _____біг з гори.

2. (з/с)пекти – Мама на свято _____пекла пиріг.

3. (з/с)в'язати – Бабуся хоче _____в'язати онуку теплі шкарпетки.

4. (з/с)казати – Марічка спішила _____казати мамі новину.

5. (з/с)класти – Учень має _____класти зошити в портфель.

6. (з/с)робити – Іванко поспішив _____робити домашнє завдання.

31. Подивись на малюнок і склади речення зі словами з префіксами з- або с-.
Допоміжні слова із словничка потрібно поставити у відповідну форму.

Словничок: _____бирати, _____літати, _____хилятися.

Що робить хлопчик?

Хлопчик _____ іграшки в
коробку.

Що робить пташка?

Пташка _____ з руки.

Що зробило колосся?

Колосся _____ пшениці
_____ до землі.

**ЧИ ЗНАЄШ ТИ, ЯК НАЗИВАЄТЬСЯ ЧАСТИНА
СЛОВА, ЯКА СТОІТЬ ПЕРЕД КОРЕНЕМ І НАДАЄ
СЛОВУ НОВОГО ЗНАЧЕННЯ? НАПИШИ ТУТ**

УТВОРЕННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ

32. Розглянь картинки, прочитай підписи. Як ти розумієш ці слова? З яких частин вони складаються? *Запиши.*

З р а з о к: чорнозём – чорна земля.

синьо-жовтий

золотоверхий

багатолюдний

чорнозем

велоспорт

легкокрилий

33. Утвори слова і запиши.

сніг

лист

зоря

+ падати =

сніг О пад

_____ О _____

_____ е _____

птахи

звірі

+ ферма =

_____ О _____

_____ О _____

коні

_____ є _____

34. *Утвори слова, запиши.*

У бика гострі роги, він (який?) _____

У свині короткі ноги, вона (яка?) _____

У коня чорна грива, довгий хвіст, він (який?) _____

У зайця довгі вуха, куций хвіст, він (який?) _____

У пташеня жовтий рот, воно (яке?) _____

35. *Прочитай речення. Знайди складні слова, підкресли їх. Познач в них корені.*

На річці почався льодохід.

Тато чистить килим пилотягом.

Сталевар варить сталь.

Восени гарний листопад.

По болоту їде всюдихід.

Чути далеко водоспад.

Мореполавці зійшли на берег.

На вулиці односторонній рух.

Розділ 5

МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ І СИНТЕЗ

1. Прочитай слова. Яке однакове звучання ти чуєш у словах?

- кухня, кухонний, кухар, кухонька
- левиця, лев, лев'ячий, левеня
- листівка, лист, листя, листок
- дубище, дубок, дубовий, дуб, дубина, дубняк;
- морозець, морозний, заморозки, підморозило, морозиво;
- людина, людяний, люди, людський, людно, людний.
- квіточка, квітнути, квітничок, заквітчати, квіти, заквітчаний.

Познач спільну частину у словах. Як вона називається? Напиши тут

Чи є ці слова спільнокореневими? Напиши ТАК чи НІ

Зверни увагу НА ОМОНІМІЧНІ КОРЕНІ В СЛОВАХ **ЛИСТІВКА** І **ЛИСТОК**. ЦІ СЛОВА МАЮТЬ ОДНАКОВИЙ КОРІНЬ, АЛЕ РІЗНІ ЗА ЗНАЧЕННЯМ.

2. Прочитай слова. Яке однакове звучання ти чуєш у словах?

- хлопчик, стільчик, зайчик, м'ячик, дощик, братик, кущик, возик, ключик;
- листок, молоток, кожушок, зубок, сніжок, лісок, димок, літачок, куточок, горбочок;

- рученька, річенька, ніженька, біленька, гарненька, ранесенько, гарнесенький, чистесенький, тонесенький;
- лісище, морозище, хатище, котище, носище, димище, вітрище, ручище.

Познач спільну частину у словах. Як вона називається? Напиши тут

3. Прочитай слова. Яке однакове звучання ти чуєш у словах?

- дошку, виделку, парту, книжку, добру, степу, меду, голосу
- вихідний, вихований, вишневий, голосний, далекий, дев'ятий, кольоровий
- давній, вечірній, домашній, житній
- важкі, сірі, старі, молоді, жовті, легкі, пізні, блакитні
- листом, деревом, молоком, добром, медом, степом, голосом

Познач спільну частину у словах. Як вона називається? Напиши тут

4. Прочитай і підкресли слова, які означають маленькі предмети.

Заєць, перчик, стілець, горобчик, олівчик, зуб, зайчик, перець, зубчик, стільчик, олівець.

Яка частина слова вказує на те, що це маленький предмет? Познач її.

Як ця частина називається? Напиши тут.

5. Збери слова за схемами. Запиши.

 море	берег (який?)		_____
	професія (хто?)		_____

Прочитай речення. Зверни увагу на розбір слова за будовою. Допиши відповідне слово у табличку. Підкресли це слово у реченні.

1. Сумує жовтень у нашому саду.
2. У гори приходить золота осінь.
3. Заснули трави і квіти.
4. Журавлі поринули у вирій.

№ речення	Морфемний склад слів	
1.		_____
2.		_____
3.		_____
4.		_____

--	--	--

Розділ 6

ЧАСТИНИ МОВИ

СЛОВА-НАЗВИ ПРЕДМЕТІВ (ІМЕННИКИ)

Познач ☒ правильне визначення.

- ☐ Усі іменники – це назви істот (людей, тварин) і неістот.
- ☐ Назви істот відповідають на питання *що?*
- ☐ Іменники відповідають на запитання *хто? що?*
- ☐ Іменники відповідають на запитання *який? яка? яке? які?*
- ☐ Прикметники позначають ознаки (прикмети) предметів.
- ☐ Іменники змінюються за родами, числами та відмінками.
- ☐ Слово *сестра* відповідає на запитання *що?*

1. Знайди і підкресли зайве слово.

- книга, курка, літає, огірок
- мороз, стіл, яблуко, холодний
- слово, дідусь, швидко, буряк
- ліжко, мама, біжить, шафа

2. Випиши із слів кожного рядка іменники. Познач в усіх словах корінь. Чи є ці слова спільнокореневими?

1. Дружити, дружба, дружний, подруга.

2. Чесний, честь, чесноти, чесно.

3. Весняний, весна, веснянка, навесні.

4. Письмо, писати, написаний, писар.

3. Розглянь малюнки і дай відповідь на запитання.

Хто це?

Кого зображено на цих малюнках? Це живі істоти чи неживі предмети?

Напиши відповідь на це запитання.

4. Розглянь малюнки і дай відповідь на запитання.

Що це?

Що зображено на цих малюнках – живі істоти чи неживі предмети і явища природи? Напиши відповідь на це запитання.

5. Постав запитання до слів. Яких слів більше: ХТО чи ЩО? Порахуй і напиши цифри на кульках.

їжак

дерево

озеро

синиця

лялька

сорочка

молоко

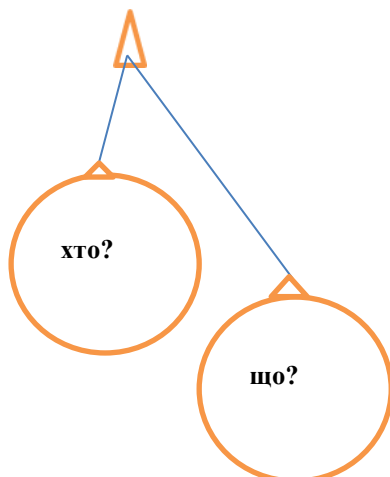
собака

лікар

буква

дощ

слон

6. *Запиши* подані слова у два стовпчики за зразком.

Учень, книга, дерево, водій, веселка, птах, олівець, шофер, цукор.

З р а з о к: ХТО

ЩО

мама

хліб

7. *Підкресли* іменники в реченнях (хто? що?)

У саду росте яблуня.

Діти збирають яблука.

8. *Запиши* іменники в 2 рядка: 1) слова, які відповідають на запитання ХТО?;
2) слова, які відповідають на запитання ЩО? Знайди спільнокореневі слова.

Перемога, переможець, риба, рибалка, боротьба, борець, море, моряк, король, корона.

1) _____

2) _____

9. До слів, які відповідають на запитання ХТО?, добери і запиши слова, які відповідають на запитання ЩО?

З р а з о к: садівник – сад.

Пекар _____

Льотчик _____

Фокусник _____

Лікар _____

Шахтар _____

Водолаз _____

10. *Добери і запиши слова за зразком.*

З р а з о к: стіл – меблі, посуд – чашка.

ліжко – _____ іграшка – _____

шапка – _____ посуд – _____

пальто – _____ меблі – _____

огірок – _____ квітка – _____

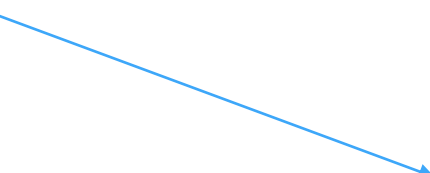
м'яч – _____ транспорт – _____

тюльпан – _____ овоч – _____

тополя – _____ фрукт – _____

11. *З'єднай стрілкою іменники, близькі за значенням. На які запитання відповідають ці слова?*

дорога	гай
озеро	отара
яма	шлях
стадо	водойма
будинок	прірва
ліс	хата

ІМЕННИК. РІД І ЧИСЛО

12. *Розподіли* іменники за родами і запиши їх.

Радість, весло, сум, кіно, друзі, смак, доброта, почуття, олівець, кіт, земля.

Ч. р. (він, мій, цей) _____

Ж. р. (вона, моя, ця) _____

С. р. (воно, моє, це) _____

Чи зустрілось тобі слово в множині? Що треба зробити з іменником в множині, щоб визначити його рід?

Міркуй так: щоб визначити рід іменника в множині, потрібно його поставити в _____ (якому числі?).

13. *Допиши* 2-3 іменники, які підходять по змісту.

тепле _____

глибоке _____

суха _____

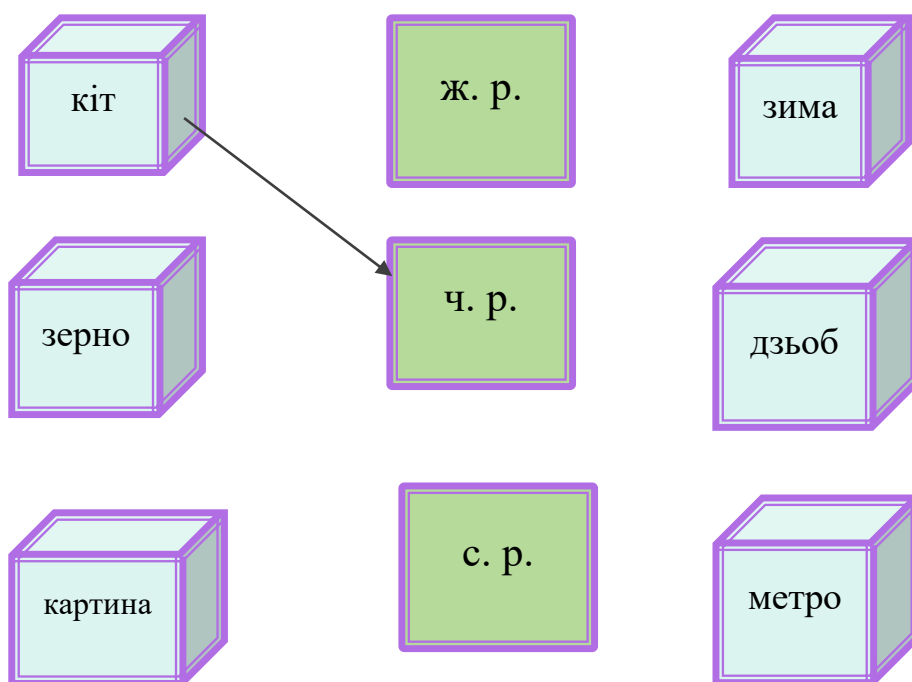
свіжа _____

новий _____

м'який _____

14. Збери кубики у коробки. Познач стрілочками →

15. Утвори множину, допиши закінчення.

однина	множина
слон	слон__
сніг	сніг__
кущ	кущ__
диня	дин__
мавпа	мавп__
поле	пол__
яблуко	яблук__
День	дн__

16. Заповни таблицю, змінюючи іменники за числами.

однина	множина
ЛИМОН	

	хмари
дерево	
	діти

17. Підкресли іменники, які вживаються тільки в множини.

Шорти, ліки, зошит, монети, ножиці, листя, канікули, яблука, колготи, граблі.

18. Хто кого загубив? Допиши за зразком.

З р а з о к: гусенята загубили гуску.

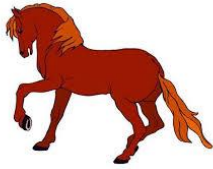
кошенята загубили _____

поросята загубили _____

цуценята загубили _____

ягнята загубили _____

лошата загубили _____

19. Прочитай текст. Випиши іменники, визнач і запиши в дужках їх число.

Уздовж паркової алеї біг хлопчик. Був ясний весняний день, на деревах співали пташки, серед квітів літали барвисті метелики. Хлопчикові було весело. Він біг, розмахуючи руками.

Василь Сухомлинський

20. Прочитай словосполучення. Іменники у дужках постав у множині. Запиши.

Писати (лист), читати (книга), малювати (картина), вирішувати (задачу), рахувати (приклад), дивитися (кінофільм).

ЗМІНА ІМЕННИКІВ ЗА ВІДМІНКАМИ

Цікавий факт

Відмінки є не у всіх мовах світу, інколи їх не буває. От, наприклад, в англійській мові їх лишилося всього два. А в деяких мовах їх навпаки може бути аж надто багато, наприклад, у фінській або угорській (більше десяти!).

(з Інтернету)

Чи знаєш ти, скільки відмінків в українській мові? Напиши тут

21. Родовий відмінок (кого, чого?).

– Дай відповідь на запитання. Зпиши.

Кого любить дівчинка? Без чого машина (чого не вистачає)?

Дівчинка любить _____

Машина без _____

– У кого пухнастий хвіст?

Пухнастий хвіст у _____

у _____

– У кого слоненя, мавпеня, тигреня.

слоненя у _____

мавпеня у _____

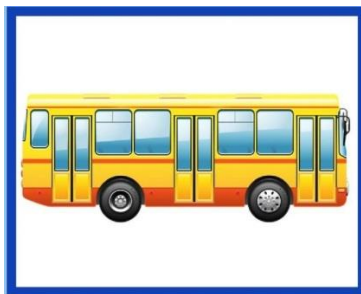

тигренья у _____

кошеня у _____ , козеня у _____

цуценя у _____ , теля у _____

З чого виходять люди?

З _____

– Дівчинка принесла повний
кошик чого?

22. Давальний відмінок (кому, чому?). Без прийменника.

– Кому потрібна трава?

Кому що потрібно? З'єднай стрілочками, запиши за зразком. Пам'ятай про зміну кінцевого приголосного в іменниках жіночого роду.

З р а з о к: зошит потрібен учителю.

    	КУХАР
	МУЛЯР
	ХУДОЖНИК
	ПЕРУКАР
	<u>ШВАЧКА</u>

– По чому (де?) пливе човен? Де (в чому) сидить пташка? З прийменником.

23. Знахідний відмінок (кого, що?).

– Що мама принесла з магазину?

– Кого діти бачили в зоомагазині?

Склади словосполучення зі словами, дай відповідь на запитання: бачу (кого?) сестру, бачу (що?) море.

читаю (книга, вірш) _____

слухаю (музика, розповідь) _____

малюю (квітка, озеро) _____

ловлю (риба, метелик) _____

Що тато взяв в руки? Допиши.

Тато взяв _____

– Куди тато поклав книгу?

_____ поклав у _____

на _____

До слів з а) приєднай слова з б). Запиши утворені словосполучення.

З р а з о к: летить +літак = летить літак.

Слова: а) летить, спіймали, знайшли, біжать, дивились, вирішили.

б) літак, до школи, приклади, мультфільм, їжака, метелика.

24. Орудний відмінок.

– Чим хлопчик (дівчинка) малює?

– Чим ловить рибу, забиває цвяхи, ловить метеликів, ріже хліб?
(вудкою, молотком, сачком, ножом). Підпиши картинки.

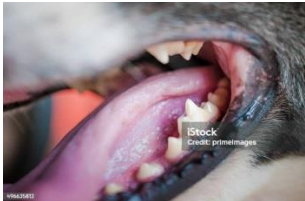

– Чим їсть суп, салат? Підпиши картинки.

Хто чим захищається? (з'єднай стрілочками). Запиши за зразком.

З р а з о к: ПТАХ дзьобом.

	КІШКА
	ОЛЕНЬ
	СЛОН
	ЇЖАК
	СОБАКА

--	--

– З ким діти дивляться кіно? (вчителька, з мама). Підпиши.

– З чим діти ідуть до школи? (квіти, портфель).

25. Місцевий відмінок.

– На чому катаються діти? Підпиши.

– На чому лежить кіт? Підпиши.

– Під чим сидить собака? На чому сидить кіт? Підпиши.

26. Прочитай текст. Допиши слово КІТ у потрібній формі. У вставлених словах познач закінчення.

Це великий сірий (хто?) _____ (У кого?) _____
 пухнастий хвіст, сині очі, гострі кігті. Маленькі мишки бояться
 (кого?) _____ Дівчинка налила молока (кому?) _____
 _____ А потім вона погралася (з ким?) _____ Ввечері
 дівчинка засинала і думала (про кого?) _____.

27. Склади розповідь за картиною. Використовуй слова: весні, про весну, весною, навесні, весні, весну.

28. З'єднай іменники із закінченням. Допиши закінчення слів.

стрілки годинник _____

-ів

чашка без блюдц _____

-ом

коробка олівц _____

-а

молоко від коров _____

-я

з Новим рок _____

-и

29. *Виправ* помилки, запиши правильно речення.

1. Дорогу замело сніг.
2. У вазі багато квіти.
3. Діти ідуть до школа.
4. Рибу ловлять вудка.
5. Принесли подарунок бабуса.
6. Яблука і груші ростуть в сад.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

30. *Закінчи* речення за допомогою слів, які треба обрати для правильної відповіді. Провідміняй слова в дужках, запиши.

Принеси відро _____ (гриб)

Випий склянку _____ (масло)

Візьми скибку _____ (лисиця)

Зустріли в лісі _____ (молоко)

Додай у кашу ложку _____ (вода)

Відріж ніжку _____ (хліб)

31. *Допиши* закінчення іменників з прийменниками. Визнач відмінок.

ВІД	СОСН____	ДУБ____	БУЗК____	ХМАР____
ДО	ТОПОЛ____	ЯЛИН____	ДЕРЕВ____	ВІКН____
ПО	ДОРОЗ____	НЕБ____	ГОЛОВ____	СНІГ____
ПРО	ДОБР____	ВЕСН____	КНИГ____	МОР____

32. *Прочитай* вірш. Зміни слова, розкриваючи дужки. Запитання до іменників допоможуть тобі.

Зима насипала (сніги) _____ (чого?)

І побілила нашу (хата) _____ (що?).

Для (лижі) _____, (санчата) _____ і (ковзани) _____ (чого?)

Настало довгождане свято.

Анатолій Качан

СЛОВА-НАЗВИ ОЗНАК (ПРИКМЕТНИКИ)

Познач ☒ правильне визначення.

- ☐ Прикметники відповідають на запитання *хто? що?*
- ☐ Прикметники відповідають на запитання *який? яка? яке? які?*
- ☐ Прикметники позначають ознаки (прикмети) предметів.
- ☐ Слово *веселий* – прикметник, тому що відповідає на запитання *який?* і називає ознаку предмета.
- ☐ Слово *читати* – прикметник, тому що відповідає на запитання *що робити?* і називає дію предмета.

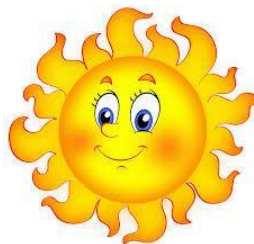
33. Прочитай ознаки і відгадай, до якого предмета вони відносяться. Напиши.

1. Кругле, жовте, тепле, яскраве _____

2. Скляна, прозора, висока _____

3. Високе, міцне, зелене _____

4. Руда, хитра, пухнаста _____

34. Випиши зі слів кожного рядка прикметники. Познач в них корені. Чи є ці слова спільнокореневими?

ЛИМОН, ЛИМОННИЙ, ЛИМОНЧИК, ЛИМОНАД

НОВА, НОВИНА, НОВЕНЬКА, НОВІША

ІГРАШКА, ГРАТИ, ІГРОВА, ІГРАШКОВА

35. Назви і запиши ознаки предмета. Підпиши картинки.

 _____	який?	(колір) _____ (форма) _____
--	-------	--------------------------------------

		(смак) _____ (на _____ дотик) _____
 _____	яке?	(колір) _____ (на _____ дотик) _____ (розмір) _____
 _____	яка?	(форма) _____ (колір) _____ (розмір) _____ (на _____ дотик) _____

36. *Добери ознаку.* Запиши не менше трьох ознак.

Апельсин (який?) – _____

Груша (яка?) – _____

Слива (яка?) – _____

Лимон (який?) – _____

Як називаються слова, які відповідають на запитання який? яка? яке? які?
Що вони позначають?

37. Заміни кожну фразу словосполученням прикметник+іменник.

З р а з о к: рослина, яка росте в кімнаті – кімнатна рослина.

пальто, яке носять взимку

будинок, який побудували з дерева

варення, яке зварили із слив

погода, коли іде дощ

ПРИКМЕТНИК ЧИСЛО І РІД

38. Допиши пропущені слова.

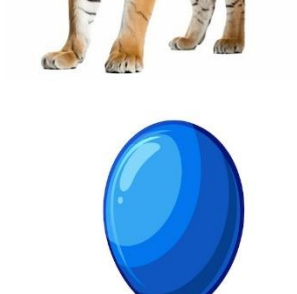
Прикметники змінюються за _____,

Прикметники в однині змінюють за _____

Прикметник у множині за родами не _____

Рід і число прикметника залежить від роду і числа _____

39. Склади і запиши словосполучення зі слів-предметів і слів-ознак, використовуючи картинки і запитання.

   	яка?	смугастий, теплі
	який?	соковите, легка
	яке?	овальна, бавовняні
	які?	маленькі, кругле
		гумова, жовті
		солодке, хижий
		дитячі, великий
		легкі, червоне

40. Розподіли прикметники за родами і запиши їх у 3 стовпчики в таблиці.
Допомогти визначити рід тобі допоможе іменник.

1. Чоловічий рід. 2. Жіночий рід. 3. Середній рід.

Дощове (літо), висока (вежа), солодкий (помідор), скляне (вікно),
мудра (бабуся), тихий (вечір), пряма (лінія), глибоке (озеро).

За бажанням можна дописати ще прикметники різного роду.

1	2	3

41. Випиши прикметники з речень і визнач їх число.

З р а з о к: Маленькі діти слухали цікаву казку. Маленькі (мн.), цікаву (одн.).

Дорога йшла через сосновий ліс.

Старенька бабуся співала колискову пісню.

На вечірньому небі з'явилися яскраві зорі.

Учням видавали шкільні підручники.

Перелітні птахи збиралися у зграї.

42. *Знайди* словосполучення, в яких іменники і прикметники не узгоджені в роді. Запиши їх правильно.

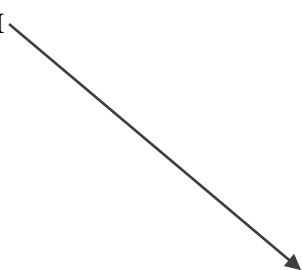
Яскрава веселка, добра дідусь, зимовий пальто, цікава книга, жовта олівець, глибоке озеро, старий фортеця, дерев'яний стіл.

43. *Знайди* словосполучення, в яких іменники і прикметники не узгоджені в числі. Випиши їх і запиши правильно.

Темний вечір, високі дерево, дитячі костюми, сонячний окуляри, сильний вітер, добрий справи, лісові галявина, тепле молоко, темне пляма.

44. *З'єднай* стрілками слова-ознаки і слова-предмети.

полуниця	цікава
діти	гірка
небо	зоряне
цибуля	солодка
яблуна	сміливі

моряки

веселі

книга

молода

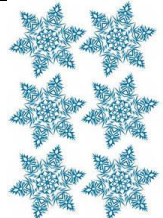
45. Склади розповідь, вставляючи ознаки предметів.

Був _____ день. В небі світило
_____ сонце. Високо літали
_____ ластівки. _____ діти
купалися в річці. На березі вони їли _____ яблука.

46. Склади словосполучення за зразком.

Зразок: + дощ = грибний дощ

	+	день	_____ _____
	+	Сік	_____ _____
	+	Хмара	_____ _____

	+	Гора	_____

47. Визнач потрібне закінчення прикметників і запиши правильно словосполучення. Визнач рід (чол. р., жін. р., сер. р.).

рідн(-е, -ий) місто _____

міцн(-а, -ий) дуб _____

холодн(-ий, -а) зима _____

біл(-е, -ий) сніг _____

син(-ій, -є) небо _____

холодн(-е, -а) повітря _____

48. Склади і запиши словосполучення. Визнач рід прикметників (чол. р., жін. р., сер. р.).

лебединий (згряя, клекіт, пісня) _____

цікава (кіно, книжка, сон) _____

солов'їний (хор, мова, щебет) _____

чисте (дощ, повітря, трава) _____

49. «Загубилось закінчення». Запиши правильно словосполучення.

кольоров□ веселку _____

багат□ урожай _____

групов□ занять _____

велик□ перемога _____

на нічному□ небі _____

ранков ☐ тумани _____

СЛОВА-НАЗВИ ДІЙ

ДІЄСЛОВО

Познач ☒ правильне визначення.

- ☐ Дієслова відповідають на запитання *хто? що?*
- ☐ Дієслова відповідають на запитання *що робити?, що зробити?, що роблю?, що робив?, що буде робити? що робили? що зробив?*
- ☐ Дієслова називають дії предметів.
- ☐ Слово *вхід* – дієслово, тому що називає дію предмета.
- ☐ Дієслова в початковій формі відповідають на запитання *що робити? що зробити?*

50. *Випиши* із слів кожного рядка дієслова. Познач в усіх словах корінь. Чиє вони спільнокореневими?

Світло, світити, світлий, висвітлює.

Письмо, напише, письмовий, записав.

Стрибати, стрибок, стрибає, пострибати.

Галас, галасливий, галасувати, галасував.

51. *Запиши* дієслова у два стовпчики: 1) слова, які відповідають на запитання *що робити?*; 2) слова, які відповідають на запитання *що зробити?*

Чи знаєш ти, дієслова в якій формі відповідають на ці запитання?

Запиши тут назву форми _____

Ходити, заїхати, веселити, радіти, вивчити, приготувати, будувати, покласти, літати, перелити.

1) що робити?

2) що зробити?

52. *Добери* і запиши потрібні слова-дії, що означають голоси тварин.

Корова (що робить?) _____

Жаба (що робить?) _____

Собака (що робить?) _____

Кішка (що робить?) _____

Миша (що робить?) _____

Кінь (що робить?) _____

Змія (що робить?) _____

53. *Заміни* словосполучення дієсловами в початковій формі. Пригадай, на які запитання відповідають слова в початковій формі. Запиши тут.

З р а з о к: створювати шум – шуміти.

надавати допомогу _____

вести спостереження _____

давати пораду _____

виконувати роботу _____

робити ремонт _____

54. *Добери* до іменників споріднені дієслова в початковій формі.

З р а з о к: шепіт – шептати.

Гра – _____

Дружба – _____

Прохання – _____

Крик – _____

Ходьба – _____

Мрія _____

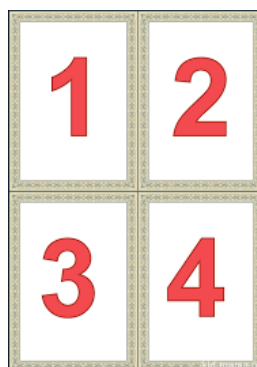
Дощ – _____

ДІЄСЛОВО. ЧИСЛО І ЧАС.

55. Встав пропущені слова.

Дієслова змінюються за _____

та _____ .

Міркуй так:

Якщо дія відбувається зараз, в момент мовлення, значить дієслово у формі _____ (якого?) часу.

Якщо дія вже відбулася, пройшла, значить дієслово у формі _____ (якого?) часу.

Якщо дія буде відбуватися, відбудеться, значить дієслово в _____ (якому?) часі?

56. Розглянь картинки з діями. Заповни табличку дієсловами у відповідному часі.

Підказка: дієслова: читати, грати, малювати.

		ВЧОРА
	СЬОГОДНІ	
ЗАВТРА		

57. *Запиши* дієслова в теперішньому, минулому та в майбутньому часі.

З р а з о к: писати – пише, писав, буде писати.

Учити – _____

Бігати – _____

Говорити – _____

З р а з о к: закричати – закричав, закричить.

Вивчити – _____

Пробігти – _____

Віднести – _____

58. *Запиши* подані дієслова у 3 стовпчики відповідно до часу дії. До кожного з них постав запитання.

Міркуй так: слово сидить відповідає на запитання *що робить?*, це теперішній час. Буде малювати відповідає на запитання *що буде робити?*,

що робитиме?, це майбутній час. Слово *ночував* відповідає на запитання *що робив?* Це минулий час.

Заплаче, ростуть, перепише, приніс, віднесе, читає, заспіває, говорив, буде спати, плаває, ішов, біжить.

сидить	буде малювати	ночував
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

59. *Запиши* словосполучення з дієсловами минулого часу у формі однини.

Пливли хмари _____

Прилетіли журавлі _____

Горять свічки _____

Висіли груші _____

Падали сніги _____

Відчиняли вікна _____

60. *Випиши* з прислів'їв дієслова, постав запитання, визнач час і число.

З р а з о к: І сила перед розумом никне. Никне, теп. час, од.

Материна молитва із дна моря підіймає

Червень літо зарум'янив

Ложка дьогтю зіпсує бочку меду

Як сіно косять, то дощів не просять

Грім гримить – буде родить

61. *Прочитай* текст. Запиши дієслова у правильній формі, розкриваючи дужки.

Якось мій дідусь (побачити) _____ лисицю, але

не (злякатися) _____ її. І руда не (злякатися)

_____. Він (дивитися) _____

на неї. А вона (дивитися) _____ на

нього, ще й (понюхати) _____

чобіт. Ось так (статися) _____

пригода.

62. Встав дієслово у потрібному часі.

Дівчинка (що робить?) ліпить грибок.

Дівчинка (що зробила?) _____ грибок.

Тато (що робить?) їде на машині.

Тато (що зробив?) _____ на машині.

Мама (що робить?) шиє плаття.

Мама (що буде робити?) _____ плаття.

Діти (що роблять?) катаються на велосипеді.

Діти (що робили?) _____ на велосипеді.

ДІЄСЛОВО І ІМЕННИК

63. Дай відповідь на запитання. Напиши ТАК чи НІ.

Чи може дієслово відповідати на запитання *що*? _____

Чи може іменник відповідати на запитання *хто*? _____

Чи може іменник відповідати на запитання *що робити*? _____

Чи може іменник називати дію предмета? _____

Чи може дієслово називати явища природи? _____

64. *Запиши* слова у 2 стовпчики: 1) іменники, 2) дієслова.

Трава, полили, будівля, сніг, допливе, плакав, овочі, сміх, буде малювати, закричати, боялася.

Міркуй так: слово *дерева* відповідає на запитання *що?*, означає предмет. Це іменник. Слово *носить* відповідає на запитання *що робить?*, означає дію. Це дієслово.

дерева	носить
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

65. *Добери* до іменників споріднені дієслова в початковій формі.

годівниця _____

писк _____

спів _____

відпочинок _____

мрія _____

охорона _____

66. *Добери* до дієслів споріднені іменники в початковій формі.

снідати _____

кричати _____

рахувати _____

бігати _____

зустрічати _____

67. *Вибери з дужок дієслово в потрібній формі і запиши речення.*

1. Учень цілий день (вивчив, вчить) вірш.2. Мама вчора (подарує, подарувала) Тані ляльку.3. У суботу ми з батьками (ходить, підемо) в цирк.	

1. _____

2. _____

3. _____

ПРИКМЕТНИК, ІМЕННИК І ДІЄСЛОВО

68. *Дай відповідь на запитання. Підкресли правильну відповідь.*

Чи може прикметник відповідати на запитання *який*? Так / Ні.

Чи може іменник позначати ознаку предмета? Так / Ні.

Чи може дієслово відповідати на запитання *що зробив*? Так / Ні.

Сово *читання* – це іменник? Так / Ні.

Слово *медовий* – це дієслово? Так / Ні.

Слово *писати* – це дієслово? Так / Ні.

69. *Затиши* слова у 3 стовпчики.

іти, золотий, косьба, читати, хутро, чудовий, прилетіти, м'ясна, малювання, товсті, гуртки, лижна.

Які це частини мови?

дзвінкий	забігти	школа

70. *Добери* до іменників споріднені прикметники та дієслова.

З р а з о к: малюнок – намальований, малювати.

світло – _____

вечір – _____

зелень – _____

колиска – _____

спів – _____

загадка – _____

71. *Прочитай* речення. Над кожним словом надпиши частину мови: іменник (ім.), прикметник (прик.), дієслово (дієс.).

У садку розцвіли вишні.

За річкою починається густий ліс.

Дідусь купив онуку новий м'яч.

Старша сестра любить читати книги.

72. *Запиши* слова в три стовпчики.

Добери самостійно і запиши у табличку відповідні слова.

Дощ, прочитала, людина, прийшов, цікава, білі, шиє, бджілка, глибоке, кофта, теплий, летітимуть.

1	2	3

73. *Прочитай* речення. Допиши відповідне по смислу дієслово.

Весь день _____ дощ.

Вночі на небі _____ яскраві зорі.

Маленьке кошеня _____ за метеликом.

Бджілка _____ мед у вулик.

За містом _____ сірі хмари.

ПРИЙМЕННИК

Познач ☒ правильне визначення.

☐ Прийменник – це частина мови.

☐ Прийменники пишуться разом з іншими словами.

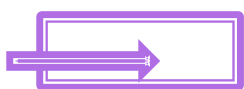
☐ Прийменники завжди пишуться однаково, незалежно від того, як вони вимовляються.

☐ Прийменники служать для зв'язку слів у реченні.

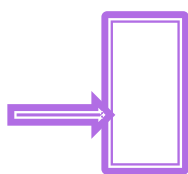
☐ Прийменники пишуться окремо від інших слів.

74. Розглянь схеми. Вчися розрізняти значення прийменників.

куди? (напря́м)

в, у (ліс)

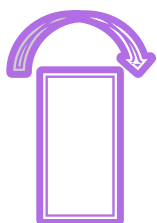
до (столу)

за (будинок)

по (полю)

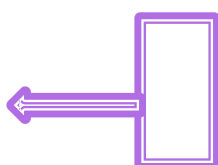

через (паркан)

звідки? (напря́м)

з (будинку, класу)

від (стіни)

із-за (будинка)

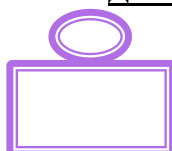

з-під (стола)

з (вікна, парти)

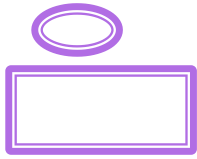
де? (місце)

(в, у класі)

на (шафі)

під (столом)

над (землею)

біля (стіни)

В, НА, З, ЗА, ДО, ПІД, ПЕРЕД та інші – ці маленькі слова називаються *прийменниками*; вони пишуться окремо від інших слів.

75. *Напиши* у словосполученнях протилежні по змісту прийменники.

Над столом – _____

У магазин – _____

До дивана – _____

З книгою – _____

Перед будинком – _____

За воротами – _____

76. *Допиши* пропущені слова.

Прийменник – це частина _____

Прийменники пишуться _____ від інших слів.

ЗАПАМ'ЯТАЙ

В – МІСЦЕ ПРЕДМЕТА ВСЕРЕДИНИ ОБ'ЄКТА.

НА – ПРЕДМЕТ ЗНАХОДИТЬСЯ НА ПОВЕРХНІ ПРЕДМЕТА ЧИ ОБ'ЄКТА.

ПІД – ПРЕДМЕТ ЗНАХОДИТЬСЯ ЗНИЗУ, ПІД ПРЕДМЕТОМ.

НАД – ЗНАХОДЖЕННЯ ПРЕДМЕТА НАД ПРЕДМЕТОМ ЧИ ОБ'ЄКТОМ.

З (ІЗ) – ПОХОДЖЕННЯ ПРЕДМЕТА, ВИХІДНИЙ ПУНКТ, СУМІСНЕ ЗНАХОДЖЕННЯ З ПРЕДМЕТОМ ЧИ З ОБ'ЄКТОМ, СПІЛЬНА ДІЯ.

ВІД – ВІДДАЛЕННЯ ВІД ЯКОГОСЬ ПРЕДМЕТА ЧИ ОБ'ЄКТА.

ДО – НАБЛИЖЕННЯ ДО ЯКОГОСЬ ПРЕДМЕТА ЧИ ОБ'ЄКТА.

77. Встав пропущений прийменник у прислів'ях.

... здоров'я немає щастя.

... злодієві шапка горить.

Слово ... слова – зложиться мова.

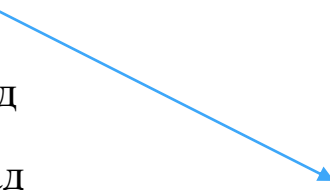
Язик ... Києва доведе, а .. Києві заблудить.

Птицю пізнати ... пір'ю, а людину – ... мові.

... теплого слова і лід розмерзається.

78. З'єднай стрілкою букву і відповідний прийменник. Запам'ятай написання прийменників.

за		коло
під	і	перед
над	а	до
із	е	від
на	о	через

без

із-за

79. До кожного речення напиши графічну схему за зразком. Прийменник познач V .

З р а з о к: Ростуть гарбузи на городі. _____ V _____

Вітер ганяв листя по дорозі.

Вилітає бджілка з вулика.

Гнізда граків схожі на кошики.

Сметану виробляють з молока.

Сім'я сіла до святкового столу.

Випиши іменники з прийменниками. Підкресли прийменники.

Журавлі зібралися **в** політ. _____

На землю спустилася ніч. _____

Діти вранці ідуть **до** школи. _____

Великий лось вийшов **із** лісу. _____

Завтра **до** **мами** прийде подруга. _____

80. *Напиши* речення, вставляючи пропущені прийменники, які написані на кубиках.

Люди вийшли ... автобуса.

Діти увійшли ... клас.

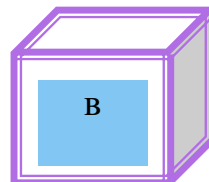
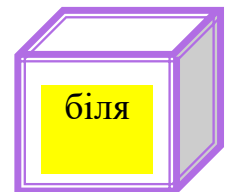
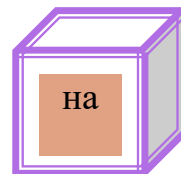
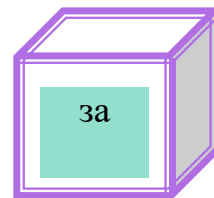
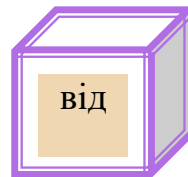
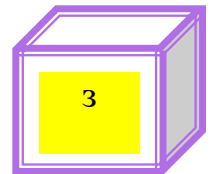
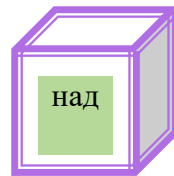
... нами пролетіла зграя
пташок.

Машина зупинилася ...
паркану.

Великий човен підійшов ...
берега.

Річка протікає ... будинком.

... стіні висіла картина.

81. *Запиши* речення, правильно вибираючи прийменники.

Діти купаються (в, до) річці.

Бабуся приїхала (у, з) села.

Ваза стояла (на, до) столі.

Машина виїхала (за, з-за) рогу.

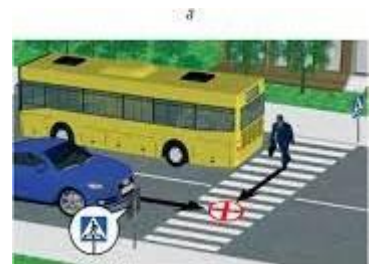
82. Дай відповідь на запитання, використовуючи слова в дужках. Правильно добирай прийменники. Запиши речення.

Куди залітає пташка? (клітка).

На чому катаються діти? (санки).

Звідки вийшли діти? (будинок).

Перед чим зупинився автобус? (перехід).

83. Прочитай уривки з казок, допиши пропущені прийменники. Пригадай, з якої це казки? Підпиши.

1. От приходить Журавель на ласкаві запросини. А Лисичка наварила кашки _____ молоком, розмазала _____ тарілці та й припрошує...

2. Пішов вовк _____ річку, опустив хвіст _____
ополонку, сидить і промовляє:

– Ловись, рибко, і мала, і велика, ловись, рибко, і мала, і
велика!..

А лисиця ходить _____ вовка і примовляє:

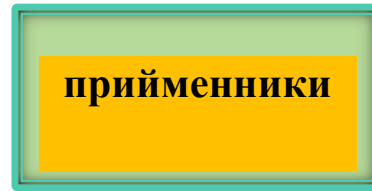
– Ясні, ясні _____ небі зорі, мерзни, мерзни, вовчий
хвіст! Вовк питає лисицю:

– Що це ти, кумонько, все говориш?

– А я тобі допомагаю, рибку _____ хвіст наганяю.

ПРИЙМЕННИКИ І ПРЕФІКСИ

84. *Відбери* потрібні прийменники і префікси до поданих слів. Запиши за зразком.

З р а з о к: до міста, з міста.

_____ міста	_____ чепився		
_____ міста	_____ гóри		
_____ їхав	_____ будинок		
_____ їхав	_____ будинок		
_____ їхав	_____ дорозі		
_____ їв	_____ йшов		
_____ їв	_____ стіл		
_____ горí	_____ ручні		

85. *Доповни* словосполучення за зразком. Запиши. Познач префікси і підкресли прийменники.

З р а з о к: закотився за шафу – закотився за високу шафу.

прочитав у книжці

відійшов від стіни

виросли у траві

сховався з другом

поїхав по дорозі

перебіг через дорогу

РОЗРІЗНЯЙ

ПРЕФІКС – це частина слова, пишеться разом.

ПРИЙМЕННИК – це частина мови, пишеться окремо.

86. *Спиши* словосполучення, розкриваючи дужки. Познач префікси і підкресли прийменники.

(ви) повз (із) нори _____

(до) плив (до) берега _____

(з) летів (з) голови _____

(за) ліг (за) шафою _____

(по) клав (на) стіл _____

(пере) ліз (через) паркан _____

(від) бабусі (пі) шов _____

(з) гори (с) котився _____

87. *Витиши* в один стовпчик слова з префіксами, а в другий – слова з прийменниками.

1. Діти написали на дошці дату. 2. На уроці фізкультури учні вдало з'їхали з гори. 3. Від берега відплив човен. 4. Петрик написав на

зошиті своє прізвище та ім'я. 5. Діти швидко добігли до річки. 6. Поспіли груші по садах.

1

2

88. *Спиши* речення, розкриваючи дужки.

1. Тетянка налила в (чашка) гарячий чай.

2. Хлопці відчули під (ноги) тонкий лід.

Сильний вітер змитає з (дорога) легкий сніжок.

Велика снігова шапка впала з (дах).

Надвечір вщухає в (ліс) вітер.

89. Встав у тексті пропущені префікси і прийменники.

Як метелик плавав у ставку

Летів білий метелик _____ ставком. А хтось кинув _____ воду червону квітку. Пливе квітка. _____ бачив метелик червону квітку. Сів _____ неї, сидить, крильцями водить. Квітка пливе і метелик пливе. Весело йому пливти _____ ставку.

Василь Сухомлинський

ЗАЙМЕННИК

Познач ☒ правильне визначення.

☐

Займенник – це частина мови.

☐

Займенники вказують на предмети, їхні ознаки, але не називають їх.

☐

Особові займенники не змінюються за числами і не відмінюються.

☐

Щоб визначити відмінок займенників, треба поставити до них питання.

☐

Займенники з прийменниками завжди пишуться разом.

90. Розглянь картинки. До яких назв підходять слова *він, вона, воно, вони*? Підпиши цими словами відповідні картинки (сорочка, ключ, олівці, відро).

91. Заміни назви овочів словом *він, вона, воно, вони*. Запиши.

Помідор стиглий. _____ стиглий.

Морква хрумка. _____ хрумка.

Огірки зелені. _____ зелені.

Яблуко солодке. _____ солодке.

92. До поданих слів добери і запиши поряд відповідні слова *він, вони, вона*.

_____ родичка

_____ родичі

_____ родич

93. З'єднай стрілочками слова з зірочками за зразком.

земля

небо

фарба

дерева

холод

весна

птахи

кінь

болото

хлопці

пальто

оселя

корова

зелень

світ

сонце

94. *Зміни* в словосполученнях слово, яке відповідає на запитання **ХТО?**, **ЩО?** словом *він вона воно вони*. Запиши.

З р а з о к: дівчата танцюють – вони танцюють.

Мама відпочиває. _____

Тато прийшов. _____

Море
глибоке. _____

Діти веселі. _____

Вчитель зачитає. _____

95. *Прочитай* діалог. Встав пропущені займенники у відповідній формі, відповідаючи на запитання.

– Де Андрій?

– (хто?) _____ пішов додому.

– А де Оленка та Настя

– (хто?) _____ ще залишилися в класі.

– А ти куди?

– (хто?) _____ йду до бібліотеки.

– Візьмеш книжку для (кого?) _____?

– Звичайно! Потім віддам (кому?) _____.

96. *Прочитай* вірш. Випиши прийменники (розкриваючи дужки) разом із словами. Підкресли тільки прийменники з займенниками.

З р а з о к: (до) вас – до вас.

ГАРНІ ДОНІ У ЗИМИ

Я, Зима, (до) вас (в) гості приїхала,

А (зі) мною дочка моя Віхола.
Знайте, є (в) мене донечка й друга –
(На) санчатах вмостилася Хуга.
Сніг лижнею **весело стелиться** –
Доганяє мене доня Хурделиця.
А (за) нею четверта дитина,
Донька славна моя Хуртовина.
(Із) вітрами змагається, (з) силою дмуха
І сміється пустунка моя Завірюха.
Засніжені (в) шостої дівчинки вії,
Обтрушує їх чепурненька Завія.
Ловить білі сніжинки дитя Заметіль.
Онде білі хмаринки... Ми родом звідтіль.

Богдана Бойко

До виділених слів добери і запиши спільнокореневі (перевірні) слова так, що
ненаголошені *е, и*, були наголошеними.

97. Прочитай текст. Заміни повторювані іменники займенниками.

Марко купив олівець. Марко поклав олівець у пенал. Потім Марко взяв ручку. Ручка була синього кольору. Марко поклав ручку поруч із олівцем.

Підказка: хто? що? кого? кому? — постав ці запитання і заміни слова займенниками.

Запиши новий варіант тексту без повторів.

98. Прочитай діалог. Встав займенники пропущені. Проговори його в ролях.

– Привіт! _____ сьогодні не бачив тебе в школі.

– Так, бо _____ захворіла.

– Тобі вже краще?

– Так, дякую. Учора лікар оглянув _____, дав ліки.

– Радію, що все добре. _____ з класом зробили малюнки для _____.

– Дякую _____ усім! _____ справжні друзі!

Усно назви особу займенників, їх число і відмінок.

ЧИСЛІВНИК

Познач ☐ правильне визначення.

- ☐ Числівник – це частина мови.
- ☐ Числівники – це слова, які позначають кількість або порядок предметів при лічбі.
- ☐ Числівники відповідають на питання *скільки? який? котрий?*
- ☐ Числівники можуть бути будь-яким членом в реченні.
- ☐ Числівники не змінюються за родами, числами і відмінками.
- ☐ Числівники найчастіше пов'язані з іменниками.

99. З'єднай цифру з відповідним числівником.

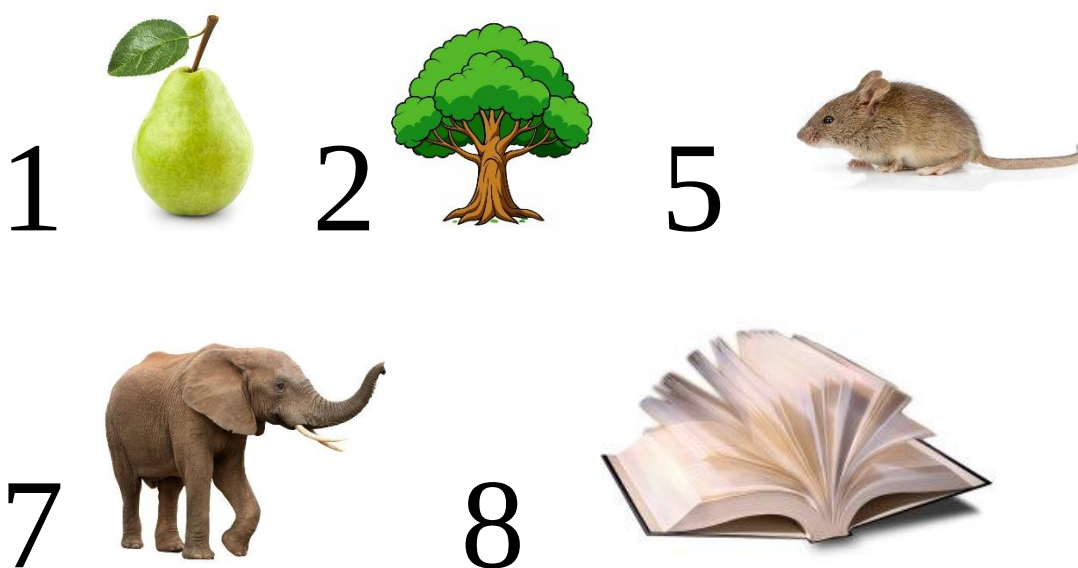
1	сім
2	один
3	п'ять
4	два
5	три
6	чотири
7	шість
8	дев'ять

100. Склади і запиши словосполучення з числівниками 1, 2, 5.

З р а з о к: один м'яч, два м'яча, п'ять м'ячів.

101. *Склади і запиши словосполучення за допомогою картинок і цифр.*

102. Розглянь картинки, запиши відповіді на запитання.

1. Скільки метеликів? 2. Скільки рибок в акваріумі? 3. Скільки квіток у вазі?
4. Скільки вікон і дверей у будинку? 5. Скільки ягід на кущі?

1. _____
2. _____
3. _____

4. _____
5. _____

103. Прочитай речення. Підкресли числівники, постав до них запитання.

1. У класі навчається двадцять два учні. 2. На уроці читання Петрик прочитав третю сторінку. 3. У портфелі було п'ять зошитів. 4. На день народження Марійці подарували четверту книжку. 5. Одинадцять моряків стоять на борту корабля.

104. Допиши словосполучення за зразком.

Зразок: два квадрата – п'ять квадратів.

Одне відро – шість _____

Два метри – п'ять _____

Дев'ять годин – одна _____

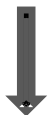
Дві секунди – сім _____

Три літри – вісім _____

105. Відгадай загадку. Підкресли числівники.

Шість ніг, дві голови, один хвіст, чотири
ока, два носи.

Запиши сюди відгадку

106. Кожен числівник усно зміни за запитаннями: скільки? скількох?
скільки? скількома? на скількох?

З р а з о к: (скільки?) дві; (скільких?) двох; (скільким?) двом;
(скількима?) двома; (на скільких?) на двох.

107. Встав у речення пропущені слова – назви картинок.

У саду діти посадили п'ять _____

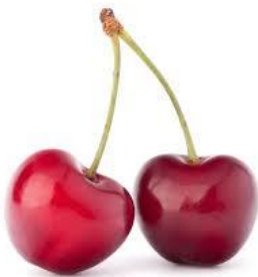
У гнізді сиділо дві _____

Тато купив один кілограм _____

На полі паслися шість _____

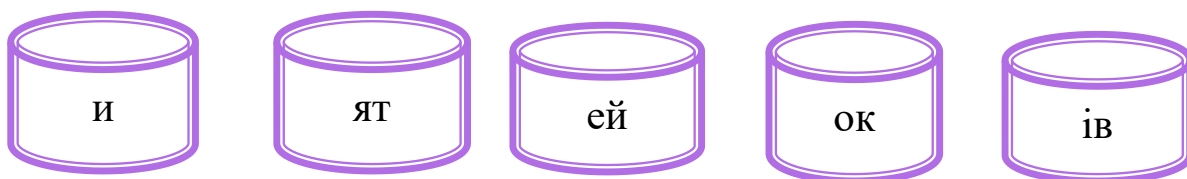
Чапля стоїть на одній _____

Діти принесли гостинці двом _____

108. Допиши слова. Тобі допоможуть надписи на коробках.

три моркв _____	п'ять _____	руч _____
п'ять огірк _____	_____	
сім чаш _____	двоє качен _____	
вісім двер _____	два сантиметр _____	
	сім тонн _____	

Подумай: до якого слова не потрібно додавати закінчення? Напиши там —

109. Прочитай прислів'я та приказки. Випиши числівник і слово, яке до нього відноситься.

Тисяча друзів – мало, один ворог – багато.

Вогонь з водою в одній хаті не живуть.

Краще на п'ять хвилин раніше, ніж на хвилину пізніше.

Одне літо ліпше за сто зим.

Овес у трьох кожухах, а вітру боїться.

Від одного гнилого яблука весь віз згниє.

Не можна одночасно на двох конях сидіти.

ПРИСЛІВНИК

Познач ☒ правильне визначення.

☐ Прислівник – це частина мови.

☐ Прислівники виражають ознаку дії або пояснюють, де, коли відбувається дія, куди вона спрямована, і відповідають на запитання *як? де? куди? звідки? коли? з якого часу?*

☐ Прислівники виконують роль головного члена в реченні.

☐ Прислівники найчастіше пов'язані з дієсловами.

☐ Прислівники мають закінчення і змінюються за числами, за родами і за відмінками.

☐ Прислівники закінчуються останньою буквою кореня або суфіксом.

110. Від поданих прикметників утвори і запиши прислівники.

З р а з о к: високий – високо.

тихий – _____

гарний – _____

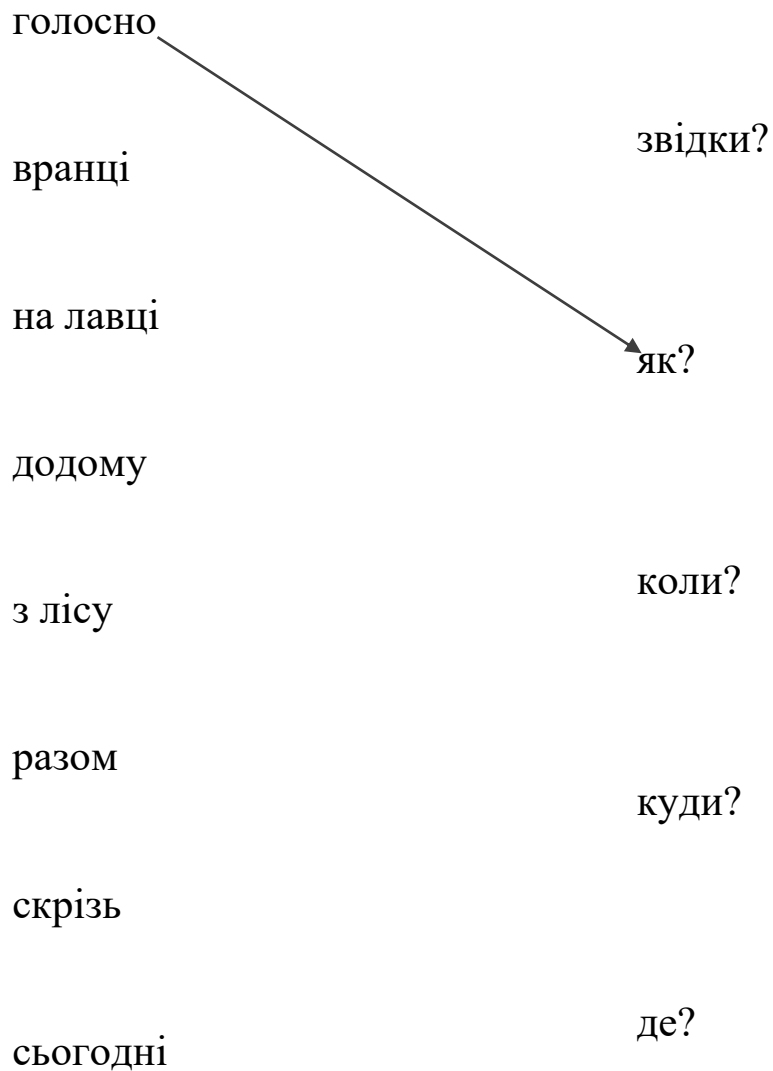
спокійний – _____

добрий – _____

цікавий – _____

далекий – _____

111. З'єднай прислівник з відповідними запитаннями.

112. Від поданих дієслів утвори і запиши прислівники.

З р а з о к: радіє – радісно.

сміється – _____

рясніє – _____

сумує – _____

радіє – _____

зеленіє – _____

веселиться – _____

113. Прочитай народні прислів'я, приказки та прикмети. Підкресли прислівники.

Спочатку думай, а тоді кажи.

Ввечері цвіркун співає – на гарний день.

Не сунься, середа, поперед четверга.

Рясно цвіте гречка – на спекотне літо.

Ластівки літають низько, граються – на дощ і вітер.

114. Прочитай речення. Випиши з них прислівники. Постав запитання, запиши.

З р а з о к: Влітку грітиме яскраве сонечко. Влітку (коли?).

1. Сьогодні на уроці ми будемо писати твір про осінь.

2. Діти швидко бігали на змаганнях.

3. Ми завтра підемо в театр з друзями.

4. Бабуся Аня приїхала до нас здалеку.

115. Прочитай речення. Вибери із дужок потрібний прислівник і допиши.

Я прокинулась _____ (голосно, завтра, вранці).

Діти прибігли до школи _____ (швидко, сумно, скрізь).

Птахи прилетіли _____ (солодко, зранку, вниз).

Все на горді зеленіє _____ (вчора, далеко, рясно).

Бабуся приїхала _____ (здалеку, спокійно, завтра).

ПРИСЛІВНИКИ І ДІЄСЛОВА

116. Випиши з речення дієслово і пов'язаний з ним прислівник.

З р а з о к: Ми йшли повільно лісовою стежкою. Йшли повільно.

1. З друзями ми зустрінемося завтра.

2. Я вчора прочитала цікаве оголошення.

3. Навкруги простягнувся широкий зелений лан.

4. Великий собака побіг уперед, щоб зустріти тата.

5. Дощові краплі лилися швидко, наче з відра.

117. Розглянь картинки. Допиши прислівники в речення. Скористайся довідкою.

Довідка: увечері, уперед, голосно, вдома, уважно.

Міла співає пісню (як?) _____

Сонце за горами сідає (коли?) _____

Швидкий спортсмен побіг (куди?) _____

Петрик читає книжку (як?) _____

Які ж ми були щасливі (де?) _____

118. Розглянь малюнок.

Склади і запиши текст з 3-4 речень під назвою «На шкільному стадіоні».
Використовуй прислівники, які відповідають на запитання де? коли? як? куди?

Розділ 7

СИНТАКСИС

1. Прочитай. Постав значок ☐ біля правильного твердження.

- ☐ Речення виражає незавершену думку.
- ☐ Перше слово в реченні завжди пишеться з великої букви.
- ☐ Слова в реченні не пов'язані між собою.
- ☐ У реченні є головні і другорядні члени речення.
- ☐ Підмет і присудок – це другорядні члени речення.
- ☐ Питання в реченні можна ставити від підмета до присудка і навпаки – від присудка до підмета.

2. З поданих слів склади словосполучення, використовуючи прийменники **з, до, від, у**.

Зайшов (село). Випало (гніздо). Дійшов (ліс). Врятувалася (пожежа).
З'їхали (дорога).

Чи можна ці словосполучення назвати реченням? Чого в них тобі не вистачає?
Напиши тут.

3. Прочитай речення. Підкресли правильне. Біля кожного речення напиши
ТАК чи НІ.

Жаба гризе листя. _____

Олень пасеться в лісі. _____

Пінгвін спіймав рибу. _____

Риба гризе кістку. _____

Тигр жує траву. _____

Слон п'є нектар. _____

Кінь ловить муху. _____

Рись ковтає черв'яка. _____

А ТИ ЗНАЄШ?

- **Речення** – це декілька слів, пов'язаних між собою за змістом.
- Слова в реченні пишуться окремо.
- Перше слово речення пишеться з великої букви.
- В кінці речення ставиться крапка (.), знак питання (?) або знак оклику (!).

4. Знайди межі речень. Запиши речення, розставляючи розділові знаки.

Прийшла осінь часто ідуть дощі листя жовтіє і опадає птахи відлітають в теплі краї.

5. Прочитай речення. Біля правильно написаного речення постав позначку V.

☐ мама зв'язала сину светр.

☐ Мама зв'язала сину светр.

☐ Мама зв'язала сину светр

☐ восени журавлі відлітають на південь.

☐ Восени журавлі відлітають на південь.

☐ Восени журавлі відлітають на південь

☐ У кріслі спить кіт пушок.

☐ У кріслі спить кіт Пушок

☐ У кріслі спить кіт Пушок.

5. Постав запитання до слів у реченні. Запиши відповідь.

хто? куди? що робить?

З р а з о к. Таня іде до школи.

Хто іде до школи? _____

Що робить Таня? _____

Куди іде Таня? _____

де? хто? що роблять? що?

В саду діти збирають яблука.

6. Розглянь картинки. Дай відповідь на запитання і склади речення. Запиши.

Садівник поливає

(що?) _____

(де?) _____

(коли?) _____

Пекар випікає

(що?) _____

(який?) _____

(для кого?) _____

Вчителька вчить

(кого?) _____

(де?) _____

(чого?) _____

7. Склади і запиши речення за схемою. Зверни увагу на слова, які пишуться з великої букви. Як ти думаєш, чому?

а) коли? ➡ хто? ➡ що роблять? ➡ що?

(бджоли, мед, Влітку, збирають)

б) який? ➡ хто? ➡ що робив? ➡ по чому?

(Колючий, біг, їжак, по стежці)

в) у кого? ➡ що робив? ➡ який? ➡ хто?

(Єгора, собака, був, У, великий)

8. Склади і запиши речення зі словами:

ложка _____

ложку _____

ложкою _____

9. Склади і запиши речення зі словами:

малюю _____

малюють _____

малюємо _____

10. Склади і запиши речення зі словами: стіл, столи, на столі.

стіл _____

СТОЛИ

на столі

11. З поданих слів склади і запиши речення.

1) туман, срібний, землі, по, гуляє

2) голубі, сонце, у, світле, віконця, зазирає

3) в'ється, між, швидко, берегів, зелених, річка

4) на, виблискували, самоцвітами, сонці, роси, краплі

12. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання «Хто ще міг це зробити?»
Додай інші слова. Запиши нове речення.

З р а з о к: Було: Оля намалювала картину. Стало: Оля, Марійка і Сашко намалювали картину.

1. Було: Мама приготувала обід.

Стало:

2. Було: Петрик прибрав кімнату.

Стало:

3. Було: Диригент на концерті розвеселив глядачів.

Стало: _____

13. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання «Що ще зробив герой?» Додай ще дії. Запиши нове речення.

З р а з о к: Було: Хлопчик написав диктант. Стало: Хлопчик написав диктант, прочитав оповідання, намалював малюнок.

1. Було: Песик бігав у дворі.

Стало: _____

2. Було: Білий сніг падав на землю.

Стало: _____

14. Прочитай речення. Дай відповідь на запитання «Що це? Які ще?» Додай слова – предмети або ознаки. Запиши нове речення.

З р а з о к: Було: На столі лежали зошити. Стало: На столі лежали зошити, книжки і пенали. Було: Ми побачили гарну троянду. Стало: Ми побачили гарну, яскраву, запашну троянду.

1. Було: Я люблю морозиво.

Стало: _____

2. Дівчинка вдягла сукню.

Стало: _____

15. Прочитай речення. Встав і допиши пропущене слово. Про кого ця розповідь?

На порозі сиділа і нявчала (хто?)

Кішка сиділа перед мискою і жадібно
(що робила?) _____ молоко.

Кішка спіймала в садку (кого?)

Шерсть у кішки (яка?) _____

Кішка гралася (з чим?)

Навесні у кішки з'явилися (хто?)

Діти весело грали (з ким?)

16. *Додай* кінець в реченні. Запиши.

1. Бабуся в селі затопила піч, тому що

Матвій не пішов сьогодні до школи, через те що

Мама пішла в магазин, щоб _____

Ми підемо завтра в зоопарк, якщо _____

17. *Склади* речення за картинками. Запиши. Використовуй слова, які відповідають на запитання хто? що? що робить? де? з ким?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

18. *Зміни* речення так, щоб головне слово стало другорядним членом речення, а другорядний член речення став головним.

З р а з о к: Ігор надів маску зайця. – Маска зайця надіта Ігорем.

1. Марія придумала цікаву казку.

2. Тато купив гриби в магазині.

3. Білка скинула горішки на землю.

19. *Прочитай* речення. Виправ їх і напиши правильно.

Чашка розбила Марію.

Гена розбив склом м'яч.

Ліжко заховалось під собаку.

Тато дровами рубає сокиру.

20. Прочитай речення, запиши їх правильно.

1. У зоопарк ми бачити зебра. _____

2. Вчора Тетянка почувати себе хвора. _____

3. Бабуся зв'язати теплий шарф онук. _____

4. Лисиця почати ходити перед глечик. _____

21. Прочитай текст. Розстав розділові знаки. Додай закінчення в словах.

Це було темн _____ зимов _____ вечора. Сонце
сховал _____ за обрій. Зарожевів сногов _____ килим.
Стало тихо-тихо. Замерехтіл _____ зорі в глибоком _____
небі.

Раптом з півночі насунул _____ чорн _____ хмара. Пливе
над снігами. Потемн _____ снігов _____ килим. Падають
сніжинк _____ на земл _____. Тихо лягають на пол _____, на
ліс, на дорог _____.

за Василем Сухомлинським

РОЗДІЛ 8

ПЕРЕВІР СЕБЕ

1. *Прочитай* слова. Запиши їх в перший стовпчик, якщо вони означають один предмет, якщо декілька предметів – у другий.

Вікна, кубик, книга, гриби, листок, дерево, стільці, стіл, каченя, вірші, собака, ворони, м'яч, озера.

1	2

2. *Прочитай* вірш.

Сніжний віночок сплітає **зима**,
тихий, що не можна й наміряти.
Йду я тихенько, немов крадькома, –
жалко віночок розвіяти.

Платон Воронько

1. *Витиши* з вірша слова.

а) слова, які складаються з кореня і закінчення _____

б) слова, в яких є суфікси _____

в) слова, в яких є префікси _____

2. До виділених слів добери і запиши спільнокореневі слова.

3. *Склади* слова з різних частин. Запиши утворені слова. Тобі допоможуть позначки частин слова.

 БІЛ

 К

 КОРДОН

 ИЙ

 ЗАСТІБ

 СВІТЛ

 ЕНЬК

 ЯН

 ГУЛ

 А

 ПРО

 ИЙ

 НИК

 ПРИ

4. Допоможи Оленці утворити нові слова з коренями –ЇЗД-, -ХОД-.

З р а з о к: поїздка, заходити.

В – _____

від – _____

пере – _____

на – _____

при – _____

за – _____

під – _____

Чи знаєш ти, що...

Є слова, які відповідають на запитання ХТО? ЩО? Що вони позначають? _____

Є слова, які позначають предмети? Як вони називаються? _____

Є слова, які позначають дію предмета? На які запитання вони відповідають? _____

Є слова, які відповідають на запитання **ЩО РОБИТИ? ЩО ЗРОБИТИ?**
Як вони називаються?

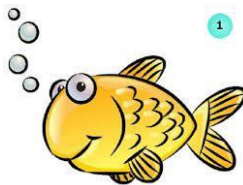
Є слова, які відповідають на запитання **ЯКИЙ? ЯКА? ЯКИЙ? ЯКЕ?**
ЯКІ? Що вони позначають?

5. Назви картинки. Розділи слова на дві групи:

1) слова, які відповідають на запитання **ХТО?**

2) слова, які відповідають на запитання **ЩО?**

Запиши.

1. _____

2. _____

6. *Допиши* закінчення в словах. Підкресли слова, до яких можна поставити запитання **КОМУ? ЧОМУ?**

Дмитрик нарвав своєму кролик _____ траву.

Святий Миколай роздав діт _____ подарунки.

Дощ приніс сили усім рослин _____ .

Василинка допомагала бабус _____ підмітати у дворі.

Після важкої ночі ми зраділи сонячному ранк _____ .

7. *Утвори* і запиши речення, підкресли прийменники **ДО, ВІД**.

Підказка: іменники позначені картинками, а прийменник символом

біжить

біжить

летить

8. Прочитай речення. Вибери потрібне слово, щоб закінчити його. Покажи його стрілочкою →

Вантажна машина проїхала по _____ дорогу

Лисиця вийшла з лісу на _____ дорозі

Голуб сів на _____ гілці

Снігур сидить на _____ гілку

Сніг виблискує і переливається на _____ човен

Білка зарила свої горішки в _____ землю

Вулики дідуся стояли далеко в _____ землі

Гніздо зозулі було заховано на _____ човні

Рибалки _____ погрузили _____ улов лісі

у _____ березі

човні

Іван з татом припливли до села на _____

9. Прочитай словосполучення. Допиши закінчення іменників. Запиши запитання до цих слів.

З р а з о к: біля будинк _____ а _____ (біля чого?).

Вірші про мам _____ (_____?)

Листя берез _____ (_____?)

Прийшли до шкіл _____ (_____?)
Задоволений виконаною роботою _____ (_____?)
Їду від бабусі з сел _____ (_____?)
Кава з молоком _____ (_____?)
Сіла галка на гілку _____ (_____?)
Насипав зерна птах _____ (_____?)
Попливли по річці _____ (_____?)
Зустрівся з братом _____ (_____?)

10. *Добери і запиши іменники до прикметників.*

Білий – заєць, _____
Біла стіна, _____
Біле молоко, _____

11. *Зміни дієслова за зразком, запиши.*

З р а з о к: літав – летить – полетить.

Копав – _____

Дивилася – _____

Гріло – _____

12. *Добери прислівники-антоніми. З'єднай їх стрілочками. Запиши пари слів через риску.*

вдень
швидко
гарно
звечора
здаєка
влітку
ззаду
низько
вчора
голосно
влітку

тихо
погано
взимку
зблизька
високо
сьогодні
вночі
зранку
взимку
повільно
спереду

13. Зміни словосполучення за зразком.

З р а з о к: п'ять сорок – дві сороки

Три голуба – сім _____

Одне відро – п'ять _____

Чотири корови – шість _____

Один трамвай – вісім _____

Дві ручки – десять _____

Література

1. Данилко О., Бондарчук О. Збірник різнорівневих завдань з української мови. 2 клас. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. – 144 с.
2. Данілавичюте Е.А., Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Рібцун Ю.В., Мартинюк З.С., Грибань Г.В. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник. - Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, К. – 2022. // <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734273>
3. Кидисюк Н.П. Збірник диктантів з української мови. 1-4 класи. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2008. – 2008. – 224 с.
4. Момот Т.Л. Грамотійко: Логопедичний зошит №2 для розвитку усного і писемного мовлення. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 56 с.
5. Момот Т.Л. Грамотійко: Логопедичний зошит №3 для розвитку усного і писемного мовлення. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 48 с.
6. Рібцун Ю.В. Учні початкової школи з тяжкими вадами мовлення: навчання та розвиток навч.-метод. посіб. – Львів: Світ, 2020 – 264 с.
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730353>
7. Трофименко Л.І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. – Київ. 2023. – 180 с.
<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739525/2/>
8. Українська мова. 3 клас: підруч. для спец. загальноосвіт. навч. закл. (F 80) та учнів із (R 48, F 81) / Е.А. Данілавичюте, Л.І. Трофименко, Г.В. Грибань – К.: Либідь, 2017. – 192 с.
9. Українська мова: підруч. для 4 кл. спец. закл. заг. середньої освіти (F 80) та учнів із F 81, R 48 / Л.І. Трофименко, З.С. Мартинюк, Г.В. Грибань – К.: Либідь, 2018. – 192 с.
10. Трофименко. Л.І. Специфіка формування граматичної компетенції у дітей з тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2020, 2 (98). С. 64–73. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723550>
11. Трофименко Л.І. Граматична компетенція як ключовий аспект мовленнєвого розвитку учнів з особливими освітніми потребами. «Безбар'єрність в освіті особи з особливими потребами: досвід та інновації». Матеріали X Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології. ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна. 2024. С. 414 – 420. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743494>